

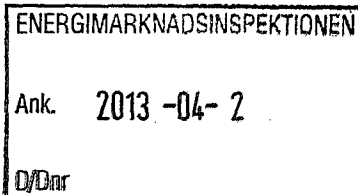

Mål nr.
8006-11

Enhet 1

Anges vid kontakt med domstolen

Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

Ulricehamns Energi AB ./ Energimarknadsinspektionen
angående **tillämpning av ellagen**

Bifogade handlingar översänds för kännedom. Förvaltningsrätten
Kommer senare att lämna meddelande om den fortsatta
handläggningen i målet.

Frågor om målets handläggning besvaras av undertecknad.

Ronny Idstrand

Telefon direkt 013-25 11 13

Stockholm den 19 mars 2013

Mål nr 8006-11, Ulricehamns Energi AB ./ Energimarknadsinspektionen

YTTRANDE 1

Vi inkommer härmed med yttrande över Energimarknadsinspektionens yttrande av den 30 oktober 2012.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	DISPOSITION M.M.	3
2.	YRKANDEN	3
2.1.	Kommentarer till yrkandena.....	3
2.2.	Allmänna yrkanden.....	3
3.	RESULTATET AV EI:S MEDGIVANDE – EI:S JUSTERADE METODIK	5
3.1.	Vad har justerats.....	5
3.2.	Kapitalbasen.....	6
3.3.	Elnätsföretagens övergripande inställning till Ei:s justeringar.....	6
3.4.	Allmänna grunder.....	7
3.5.	Utfallet av övergångsperioden efter Ei:s justerade metodik.....	7
3.6.	Konsekvens av övergångsperioden efter Ei:s justerade metodik.....	11
4.	KOMPLETTERING TILL UTVECKLING AV DE ALLMÄNNA GRUNDERNA	14
4.1.	Ei:s beslut står i strid med lag och förarbeten.....	14
4.1.1	Ei:s tillämpning av schablonmetoden och övergångsperioden.....	14
4.1.2	Förutsättningarna för Ei:s tillämpning av övergångsperioden brister.....	17
4.1.3	Ei:s metodik gör det mycket svårt att bedöma vilken avkastning som erhålls på en investering.....	24
4.2.	Utvecklingen av grunderna för att investeringar inte skall omfattas av övergångsperioden.....	25
4.3.	Utvecklingen av grunden för att metodiken för övergångsperioden inte skall tillämpas för investeringar (yrkande 3) alternativt värdehöjande investeringar (yrkande 4) som skett under första halvåret 2011.....	28
5.	INDEX	31
6.	BEVISNING OCH MÅLETS FORTSATTA HANDLÄGGNING	35

1. DISPOSITION M.M.

När hänvisning sker till Ei:s yttrande till förvaltningsrätten avses såsom gällt tidigare och om inte annat särskilt anges Ei:s yttrande av den 30 oktober 2012 avseende Hedemora Energi AB (Mål nr 7969-11). Detta Ei:s yttrande benämns "Ei Yttrande 1".

Elnätsföretagets yttrande av den 31 maj 2012 benämns nedan Kompletteringen.

Elnätsföretaget använder i övrigt samma förkortningar som tidigare.

2. YRKANDEN

2.1. Kommentarer till yrkandena

På samma sätt som gällt tidigare har nedanstående allmänna yrkanden generell tillämplighet för alla elnätsföretag, eller åtminstone för ett stort antal av de elnätsföretag, som företräds av A1 Advokater. De företagsspecifika yrkandena har, i förekommande fall, däremot specifik tillämplighet för det enskilda elnätsföretaget.

Ei Yttrande 1 medför inte att det ännu blivit möjligt/lämpligt att omformulera yrkandena till beloppsyrkanden. Målsättningen är dock såsom tidigare angivits att, om det visar sig bli möjligt, i slutändan framställa beloppsyrkanden.

2.2. Allmänna yrkanden

1. Elnätsföretaget yrkar, med ändring av Beslutet, att förvaltningsrätten fastställer att schablonmetoden, utan tillämpning av den av Ei införda övergångsperioden, skall tillämpas vid beräkningen av intäktsramen för åren 2012-2015.

2. För det fall yrkandet enligt punkt 1 inte skulle bifallas yrkas i andra hand att förvaltningsrätten, med ändring av Beslutet, fastställer att elnätsföretaget, vid beräkningen av intäktsramen, skall få full ersättning för sina löpande opåverkbara kostnader.

Detta yrkande har medgivits av Ei i Ei Yttrande 1.

3. För det fall yrkandet enligt punkt 1 inte skulle bifallas yrkas vidare i andra hand att förvaltningsrätten, med ändring av Beslutet, fastställer att metodiken för övergångsperioden inte alls skall tillämpas för investeringar (vare sig för ny- eller reinvesteringar) som görs under perioden 1 januari 2011-30 juni 2015.
4. För det fall yrkandet enligt punkt 3 inte skulle bifallas yrkas att förvaltningsrätten, med ändring av Beslutet, fastställer att metodiken för övergångsperioden inte skall tillämpas för sådana värdehöjande investeringar som görs under perioden 1 januari 2011-30 juni 2015.

Det som är tvistigt i denna del är perioden 1 januari 2011-30 juni 2011.

5. Oberoende av bedömningen av yrkandena under punkterna 1-4 ovan yrkas att förvaltningsrätten, med ändring av Beslutet, fastställer att en real kalkylränta före skatt om 6,5 procent skall användas vid beräkningen av intäktsramens kapitalkostnad i schablonmetoden istället för den av Ei använda procentsatsen om 5,2.
6. Elnätsföretaget yrkar, med ändring av Beslutet, att förvaltningsrätten fastställer att Ei vid indexering av historiska intäkter skall tillämpa samma index som tillämpas i schablonmetoden vid indexering av kapitalbasen och löpande påverkbara kostnader (faktorprisindex för byggnader och faktorprisindex för drift- och underhållskostnader påverkbart).

7. Elnätsföretaget yrkar slutligen att förvaltningsrätten, vid bifall till något av yrkandena enligt ovan, överlämnar/återförvisar ärendet till Ei för förnyad handläggning för fastställandet av intäktsramen till faktiskt belopp för perioden 2012-2015. Vid denna handläggning skall intäktsramen beräknas med tillämpning av de förändringar som följer av förvaltningsrättens domslut enligt punkterna 1-6.

3. RESULTATET AV EI:S MEDGIVANDE – EI:S JUSTERADE METODIK

3.1. Vad har justerats

Ei har medgivit att den metodik som använts för fastställandet av intäktsramarna för perioden 2012-2015 varit felaktig. I anledning härav har Ei förklarat att metodiken skall justeras i ett antal avseenden.

Ei:s justerade inställning innebär i princip att opåverkbara kostnader skall ersättas fullt ut krona för krona. Det sker genom att de opåverkbara kostnaderna i sin helhet läggs utanför den metodik som används för övergångsperioden, dvs. de opåverkbara kostnaderna hanteras i enlighet med schablonmetoden. Ei:s valda indexering medför dock, trots allt, att elnätsföretagen i praktiken får en ersättning som avviker från verkliga löpande opåverkbara kostnader.

Ei:s justerade inställning innebär också att schablonmetodens kapitalkostnad tillämpas fullt ut på investeringar till den del investeringen ökat kapitalbasen. För sådana värdehöjande investeringar (nettoförändringar, Ei:s bilaga 3 till Ei Yttrande 1) tillämpas sålunda inte övergångsperioden. Enligt muntliga uppgifter från Ei tillämpas Ei:s justerade metodik enbart på investeringar som görs under de fyra åren den 1 juli 2011-den 30 juni 2015, men inte på investeringar under det första halvåret den 1 januari 2011-den 30 juni 2011.

Ei har vidare förklarat att historiska intäkter skall prisjusteras till 2015 års prisnivå efter tillsynsperiodens slut med hjälp av index FPI för elnätsföretag. Ei väljer därmed en annan indexering än den som gäller för schablonmetoden.

3.2. Kapitalbasen

Den kapitalbas som Beslutet grundas på är ett resultat av de uppgifter elnätsbolagen inrapporterade till Ei i mars 2011. Kapitalbasen grundas på verkliga anläggningstillgångar per den 31 december 2010 med tillägg för av elnätsföretagen prognostiserade investeringar och utrangeringar för perioden 1 januari 2011 – 30 juni 2015.

Efter tillsynsperiodens slut skall en avstämning ske mot verkligt utfall för investeringar och utrangeringar under perioden 1 januari 2011-30 juni 2015. Ei:s justerade metod för hantering av investeringar innebär att värdehöjande investeringar som sker under perioden 1 juli 2011-30 juni 2015 hanteras utanför övergångsperioden.

Resultatet av Ei:s justerade metodik är att samtliga investeringar som sker under första halvåret 2011 visserligen ingår i kapitalbasen men omfattas i sin helhet av övergångsperioden. Investeringar som sker under första halvåret 2011 omfattas sålunda aldrig av Ei:s justerade metodik för värdehöjande investeringar.

3.3. Elnätsföretagens övergripande inställning till Ei:s justeringar

Ei har genom sina justeringar av metodiken för beräkning av elnätsföretagens intäktsramar minskat de negativa ekonomiska effekterna för elnätsföretagen av de fel som Ei:s metodik med övergångsperioden innebär. Justeringarna är dock inte av den digniteten att de förändrar förhållandet att Ei:s metodik för att fastställa elnätsföretagens intäktsramar står i strid med lag. Även med angivna justeringar står sålunda Ei:s metodik för fastställande av elnätsföretagens intäktsramar i strid med lag.

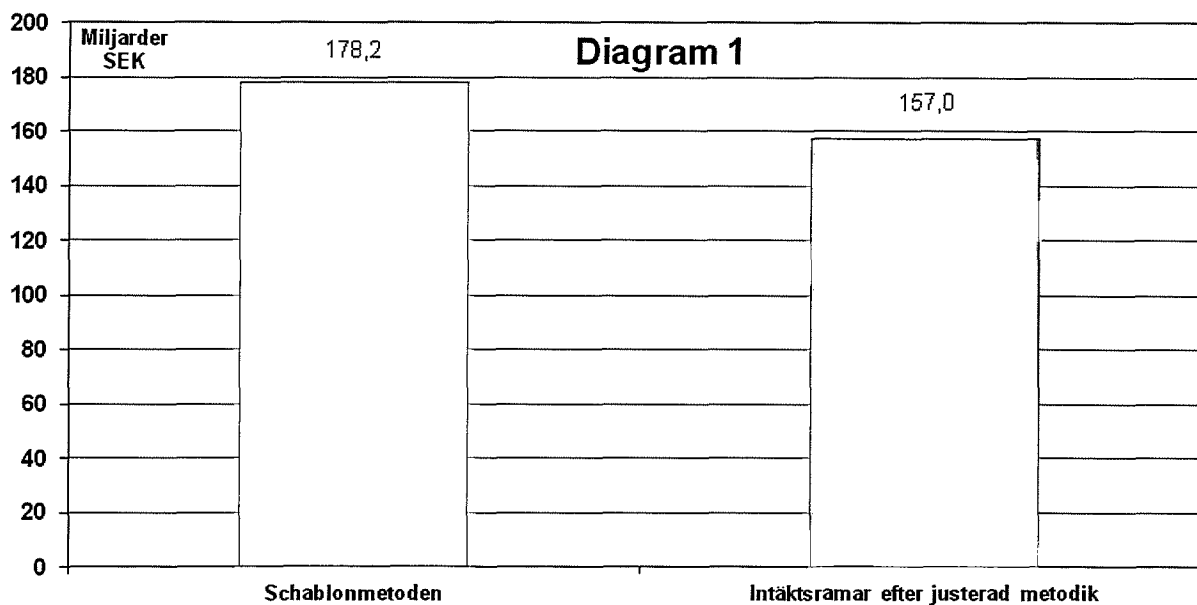
3.4. Allmänna grunder

Elnätsföretagets allmänna grunder för överklagandet, såsom de angavs i Kompletteringen, avsnitt 3, är oförändrade.

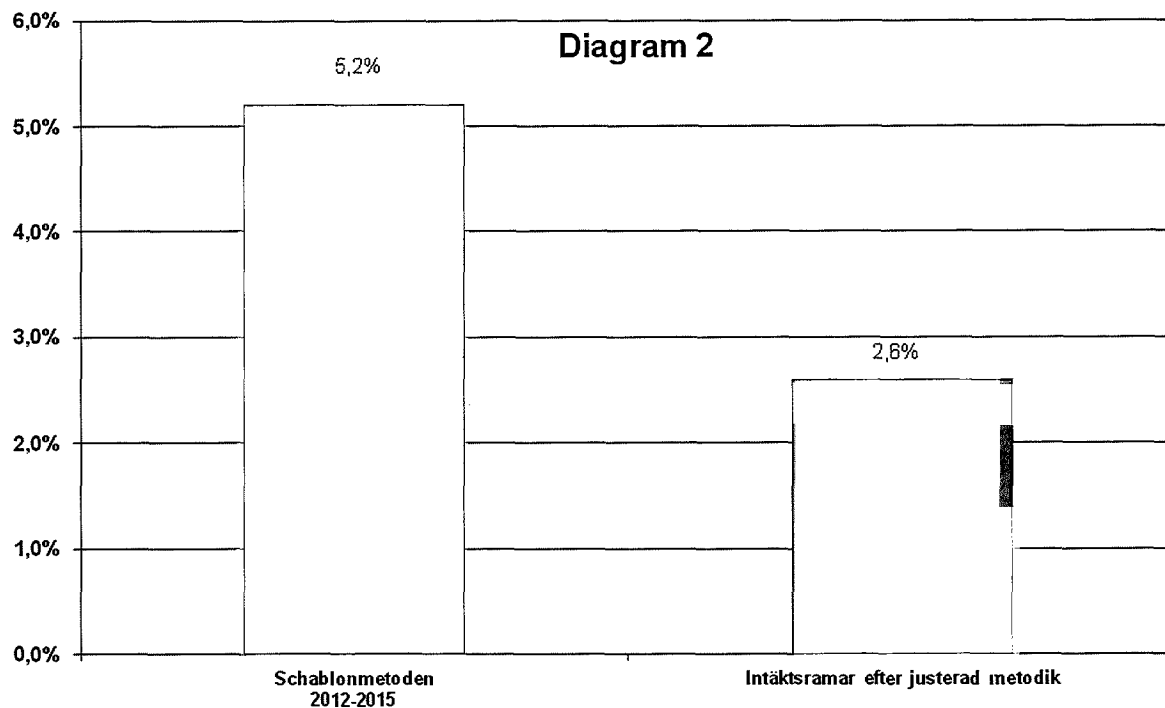
3.5. Utfallet av övergångsperioden efter Ei:s justerade metodik

De justeringar av metodiken för att beräkna intäktsramar för elnätsföretagen som Ei medgivit på grund av fel i metodiken medför ökade intäktsramar under tillsynsperioden för de flesta elnätsföretagen. Resultatet av Ei:s justerade metodik är dock alltjämt att den totala intäktsramen är för låg och att vissa elnätsföretag missgynnas i förhållande till andra elnätsföretag.

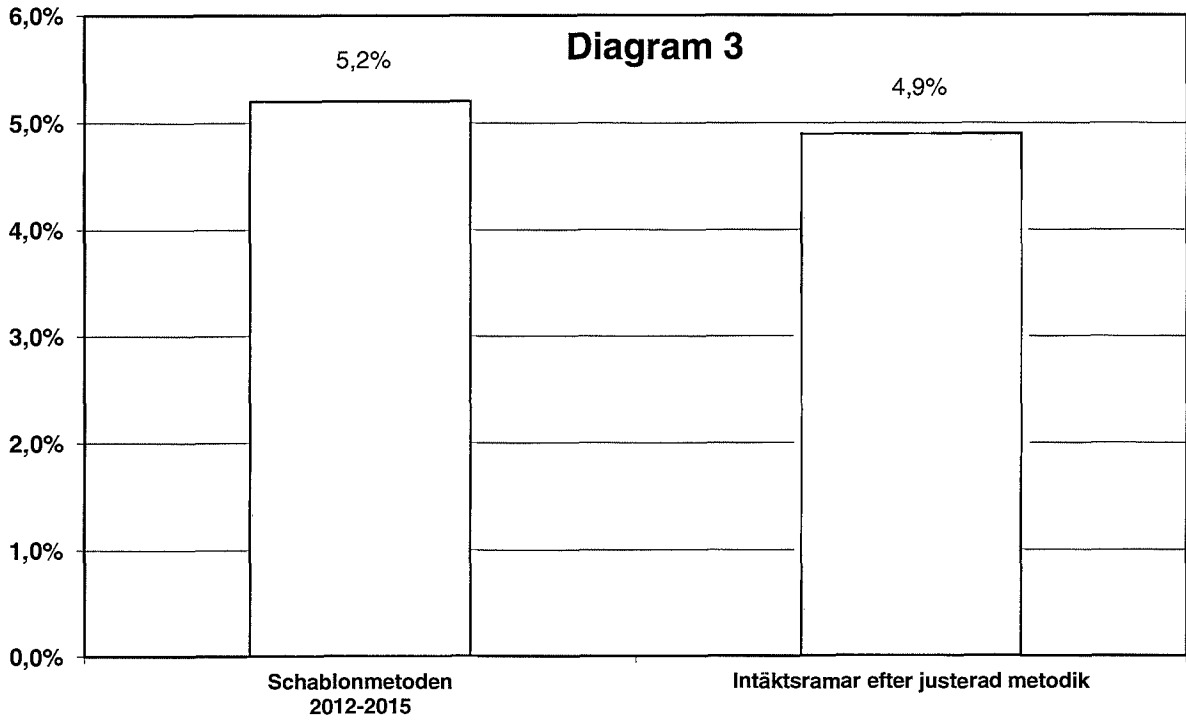
Totalt ekonomiskt utfall för samtliga elnätsföretag enligt schablonmetoden utan tillämpning av övergångsperioden och totalt utfall enligt Ei:s justerade metodik med tillämpning av övergångsperioden framgår av nedanstående diagram (diagram 1-5 nedan avser utfallet under tillsynsperioden).

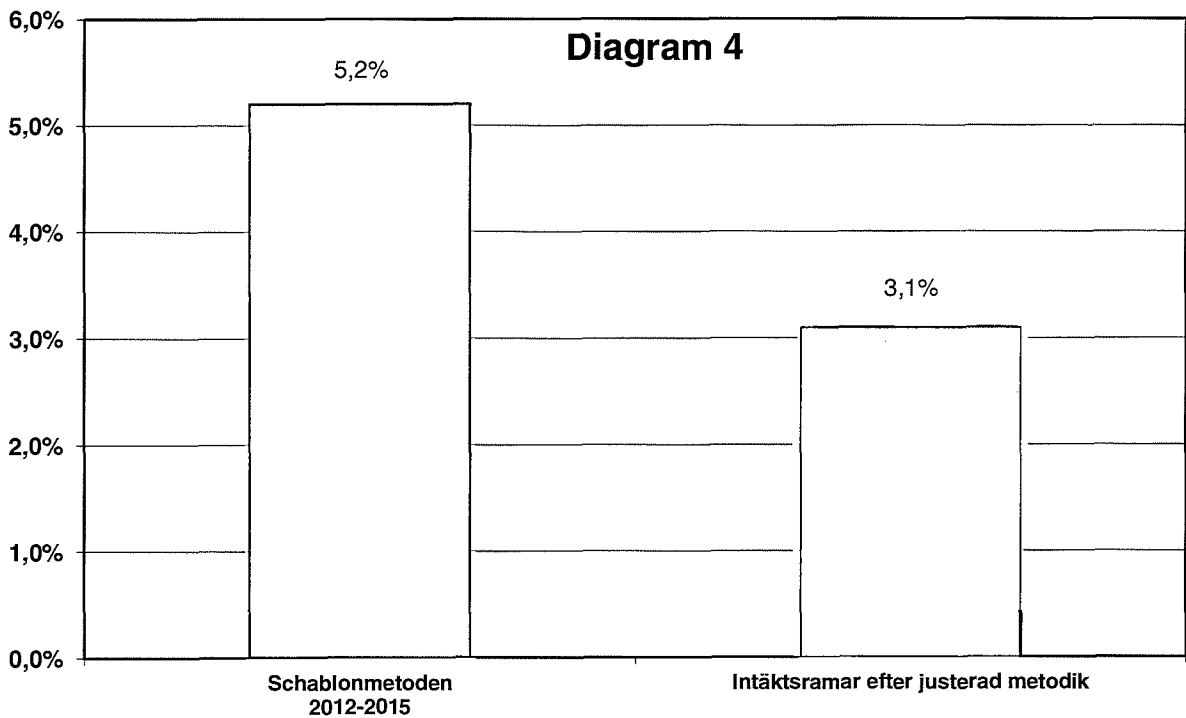
Ovanstående totala ekonomiska utfall ger en genomsnittlig realränta före skatt (avkastning) för elnätsföretag med lokálnät enligt följande:

Ovanstående i Diagram 1 angivna totala ekonomiska utfall ger en genomsnittlig realränta före skatt (avkastning) för elnätsföretag med regionnät enligt följande:

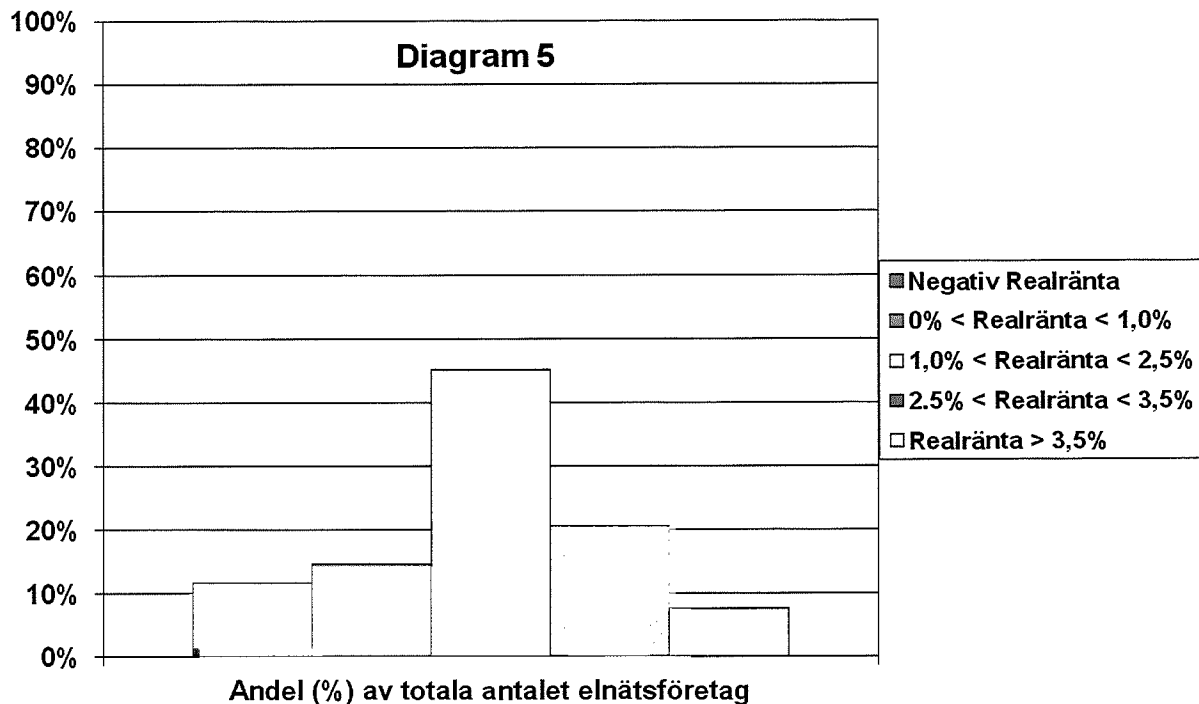

Det sammantagna genomsnittliga utfallet av realränta före skatt (avkastning) för samtliga elnätsföretag är:

Det bör anmärkas att diagram 1-4 innefattar av elnätsföretagen prognostiserade värdehöjande investeringar. Det bör också anmärkas att intäktsramarna i diagrammen ovan totalt har minskats med 3,3 miljarder kr i förhållande till de beräkningar som gjorts i Kompletteringen. Orsaken till detta är att en uppdatering av elnätsföretagens prognoser för opåverkbara kostnader har gjorts.

I nedanstående diagram 5 framgår realränta före skatt för samtliga Sveriges elnätsföretag efter Ei:s justerade metodik. Staplarna i diagrammet anger den andel i procent av elnätsföretagen (redovisningsenheterna) som får en viss realränta.

Av diagrammet framgår att:

- 20 enheter motsvarande 11,8 procent av elnätsföretagen får en negativ realränta före skatt (röd stapel). Detta innebär att dessa elnätsföretag inte ens får en ersättning som kompenserar för fulla avskrivningar. Dessa elnätsföretag kan därmed inte självfinansiera kapitalbeloppet för en reinvestering och har en negativ real avkastning på eget kapital. Det

elnätsföretag som får sämst utfall erhåller en negativ realränta före skatt om -4,3 procent.

- 25 enheter motsvarande 14,7 procent av elnätsföretagen får en positiv realränta före skatt, men mindre än 1,0 procent (orange stapel). Detta innebär att dessa elnätsföretag inte får en ersättning som möjliggör att betala hela den förväntade lånekostnaden som erfordras för att bedriva verksamheten. Elnätsföretaget får därmed en negativ real avkastning på eget kapital.
- 77 enheter motsvarande 45,3 procent av elnätsföretagen får en positiv realränta före skatt mellan 1,0 procent och 2,5 procent (gul stapel). Detta innebär att dessa elnätsföretag får lägre avkastning på eget kapital än elnätsföretagets långgivare erhåller på utlånat kapital.
- 35 enheter motsvarande 20,6 av elnätsföretagen får en positiv realränta före skatt mellan 2,5 procent och 3,5 procent (grå stapel).
- 13 enheter motsvarande 7,6 av elnätsföretagen får en positiv realränta före skatt större än 3,5 procent (ljusblå stapel). Två enheter uppnår schablonmetodens avkastning 5,2 procent.

3.6. Konsekvens av övergångsperioden efter Ei:s justerade metodik

För att illustrera Ei:s justerade övergångsmethodik redovisas nedan räkneexempel för tillsynsperioden på realränta före skatt för några elnätsföretag som i de givna exemplen ansluter en ny vindkraftpark.

Anslutning av en ny vindkraftpark innebär normalt att ett elnätsföretag måste genomföra såväl nyinvesteringar (för att bygga ut ett nytt elnät till vindkraftparken)

som reinvesteringar i det befintliga elnätet för att kunna klara av att ta emot elproduktionen från vindkraftparken.

Fördelningen mellan nyinvestering och reinvestering är i verkligheten olika för varje projekt. I nedanstående exempel antas, för enkelhetens skull, att hälften av investeringen är nyinvestering och hälften är reinvestering, vilket kan vara en rimlig fördelning vid en investering av denna typ (även andra fördelningar kan naturligtvis förekomma).

I exemplet antas den totala investeringen uppgå till 20 miljoner kr, varav 10 miljoner kr är nyinvestering (och därmed värdehöjande) och 10 miljoner kr är reinvestering utan värdehöjande effekt.

Exemplen utgår från de skillnader i realräntor mellan olika elnätsföretag som kan utläsas i diagram 5 ovan.

För nyinvesterat belopp blir realräntan (avkastningen) 5,2 procent dvs. 2 080 000 kr under hela tillsynsperioden (4x520 000) kr förutsatt att investeringen görs under andra halvåret 2011 och därmed ingår i kapitalbasen under hela tillsynsperioden. Detta gäller oavsett vilket elnätsföretag som gör investeringen.

För reinvesteringen gäller dock att realräntan blir olika för olika elnätsföretag.

Om ett elnätsföretag på sätt som illustrerats i diagram 5 har en negativ realränta om t.ex. 2 procent så innebär det att elnätsföretaget får en negativ avkastning på reinvesteringen under hela tillsynsperioden om 800 000 kr.

Om ett elnätsföretag har en realränta på 0 procent får elnätsföretaget ingen avkastning på reinvesteringen.

Om ett elnätsföretag har en realränta om 2 procent får elnätsföretaget en positiv avkastning på reinvesteringen för hela tillsynsperioden om 800 000 kr.

Om ett elnätsföretag har en realränta om 3,5 procent får elnätsföretaget en positiv avkastning på reinvesteringen för hela tillsynsperioden om 1 400 000 kr.

Om ett elnätsföretag har en realränta om 5,2 procent får elnätsföretaget en positiv avkastning på reinvesteringen för hela tillsynsperioden om 2 080 000 kr.

Skillnaden i avkastning under tillsynsperioden för de olika elnätsföretagen, på angivna reinvesteringar, blir i exemplet 2 880 000 kr. Med tanke på att den lägsta realränta som faktiskt förekommer är minus 4,3 procent kan skillnaden i avkastning mellan olika elnätsföretag i verkligheten bli än större.

Konsekvensen av Ei:s metodik blir sålunda att olika elnätsföretag ges helt olika förutsättningar för att genomföra investeringar i sitt elnät. Utfallet för ett elnätsföretag visar att storheten historiska intäkter, trots den av Ei gjorda justeringen av sin metodik, fortfarande har avgörande betydelse för den lönsamhet ett elnätsföretag kan få på en gjord investering.

På sätt som tidigare påpekats har storheten "historiska intäkter" inget stöd i ellagen. Den av Ei justerade metodiken innebär fortfarande att inte bara gammalt kapital utan även nytt kapital hanteras olika på grund av de historiska intäkternas genomslag på investeringar.

Angivet förhållande står i strid med ellagen och innebär att elnätsföretag inte behandlas lika, vilket i sin tur strider mot 1 kap. 9 § RF.

Ett komplett räkneexempel för utfallet för samtliga tillsynsperioder dvs. 2012-2023 återfinns som bilaga 1. Av denna bilaga framgår också den komplexitet som är förenad med nödvändiga beräkningar.

4. KOMPLETTERING TILL UTVECKLING AV DE ALLMÄNNA GRUNDERNA

Vad som anförts i Ei Yttrande 1 föranleder följande komplettering till utvecklingen av de allmänna grunderna.

4.1. Ei:s beslut står i strid med lag och förarbeten

4.1.1 Ei:s tillämpning av schablonmetoden och övergångsperioden

Ei anser sig vara fri att använda olika samverkande kalkylmetoder för att fastställa elnätsföretagens intäktsramar. Ei anför i Ei Yttrande 1, sid 3 st. 3 följande:

”De kalkylmetoder som använts i beslutet ska sammantaget beräkna en intäktsram som täcker nätföretagets skäligena kostnader för att bedriva nätverksamheten och ger nätföretaget en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten under tillsynsperioden.”

Elnätsföretagen delar denna Ei:s uppfattning. Det är i sig inget principiellt fel att använda sig av kombinerade kalkylmetoder. Resultatet/utfallet av sådana kombinerade kalkylmetoder måste dock stå i överensstämmelse med vad Ei angivit i citatet ovan, dvs. med 5 kap. 6 § ellagen.

I Ei Yttrande 1, sid 7, anføres vidare:

”Med schablonmetoden beräknas en långsiktigt godtagbar intäkt med samma ramvillkor för alla. Det är dock ett faktum att vissa nätföretag idag har tariffer som gör att intäkterna understiger denna nivå med stora belopp. Vid utformningen av besluten har detta därför beaktats på så vis att de nätföretag som har intäkter som är lägre än det belopp som beräknas med schablonmetoden får öka sina intäkter i högre grad än ett nätföretag vars intäkter för perioden 2006-2009 ligger nära schablonmetodens belopp. Principerna är dock desamma för samtliga företag och utgör en avvägning mellan kundernas intresse av stabila tariffer och nätföretagens intresse av kostnadstäckning och avkastning.”

Övergripande gäller sålunda att Ei är av uppfattningen att schablonmetoden i och för sig ger en godtagbar intäkt för den aktuella tillsynsperioden, dvs. att schablonmetodens resultat ger en skälig kostnadstäckning för att bedriva nätverksamheten under tillsynsperioden och en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva nätverksamheten (de kriterier som används i ellagen).

Ett konkret uttryck för att Ei har denna uppfattning, återfinns i Ei:s beslut av den 28 oktober 2011 rörande Fortum Distribution AB:s Regionnät Stockholm, RER00259. För detta redovisningsområde tillämpar Ei endast schablonmetoden utan tillämpning av metodiken för övergångsperioden. Ei motiverade detta i sitt beslut av den 28 oktober 2011, sid 12, st. 4, för RER00259 på följande sätt:

”Företagets intäkter för åren 2006-2009 uppgår till 1 666 252 tkr i 2010 års prisnivå. En beräknad långsiktigt godtagbar intäktsram enligt schablonmetoden i 2010 års prisnivå är därmed 530 tkr högre än för fyraårsperioden 2006-2009. En avgiftshöjning med detta belopp får i förevarande fall anses vara förenlig med kravet på låga och stabila tariffer och en utjämning över tid är därför inte nödvändig.”

Ei:s inställning innebär sålunda att för det fall resultatet av schablonmetoden för åren 2012-2015 ligger nära den historiska intäkten för åren 2006-2009 så är det schablonmetodens utfall, utan tillämpning av övergångsperioden, som ger ett elnätsföretags intäktsram.

För övriga elnätsföretag har Ei ansett att skillnaden mellan faktiska intäkter 2006-2009 och utfallet av schablonmetoden gör att intäktsramarna för tillsynsperioden måste sänkas. Detta beroende på att ”kundernas intresse av stabila tariffer” särskilt måste vägas mot elnätsföretagens intresse av kostnadstäckning och avkastning enligt 5 kap. 6 § ellagen.

Ei:s införande av övergångsperioden minskar de totala intäktsramarna för elnätsföretagen kraftigt i förhållande till vad som skulle gällt om schablonmetoden tillämpats utan övergångsperiod (se avsnitt 3.5 diagram 1). Orsaken till den kraftiga

reduceringen av intäktsramarna är att det är storheten historiska intäkter, som utgörs av ett elnätsföretags faktiska intäkter under perioden 2006-2009, som styr utfallet av övergångsperioden.

Storheten historiska intäkter får dock fler effekter än att reducera de totala intäktsramarna. Därtill medför tillämpningen av historiska intäkter att olika elnätsföretag, utan objektiva skäl, behandlas olika.

Elnätsföretag med historiska intäkter som är avsevärt lägre än schablonmetodens utfall drabbas av en omfattande reduktion av intäktsramen, medan reduktionen av intäktsramen blir avsevärt mindre för elnätsföretag där de historiska intäkterna ligger i närheten av schablonmetodens utfall (se avsnitt 3.5 diagram 5). Ytterlighetsfallen är å ena sidan de två bolag som enligt våra beräkningar (efter Ei:s justerade metodik) når upp till schablonmetodens realränta om 5,2 procent. Dessa två bolag påverkas inte alls negativt av övergångsperioden trots att de omfattas av denna. Den andra ytterligheten är det bolag som har en negativ realränta före skatt om -4,3 procent. Detta bolag påverkas kraftigt negativt av övergångsperioden.

Övergångsperioden innebär sålunda bland annat att elnätsföretagens rätt enligt 5 kap. 6 § ellagen till kostnadstäckning och rimlig avkastning (vilket schablonmetoden enligt Ei:s egen uppfattning i och för sig ger) får stå tillbaka för det av Ei, utan stöd av ellagen, åberopade "intresset" av "stabila tariffer". Tillämpningen av begreppet "stabila tariffer" medför också att olika elnätsföretag behandlas olika utan objektiva skäl.

Absoluta och självklara grundförutsättningar för att metodiken med övergångsperioden skall vara förenlig med ellagen och 1 kap. 9 § RF är

att det finns grund i ellagen för att göra en avvägning mellan kundintresset av "stabila tariffer" och företagets rätt till skälig kostnadstäckning och rimlig avkastning enligt 5 kap. ellagen,

att historiska intäkter är en sådan objektiv storhet som en sådan avvägning kan göras mot och

att den gjorda avvägningen inte, utan objektiva skäl, missgynnar ett elnätsföretag i förhållande till ett annat.

I realiteten förhåller det sig dock inte så som förutsätts i de tre ovanstående att-satserna. Även Ei:s justerade övergångsmethodik medför därför

att elnätsföretaget inte erhåller en skälig kostnadstäckning och rimlig avkastning och

att Ei, utan objektivt godtagbara skäl behandlar vissa elnätsföretag sämre än andra elnätsföretag (och vissa kunder bättre än andra kunder).

Beslutet står därigenom i strid med såväl ellagen som 1 kap. 9 § RF.

4.1.2 Förutsättningarna för Ei:s tillämpning av övergångsperioden brister

Ei medger att lagkravet om att kundintresset särskilt skulle beaktas togs bort i samband med ändringen av ellagen år 2002 (Ei Yttrande 1, sid 11, sista st). Detta förhållande är för övrigt uppenbart. Ei är dock av uppfattningen att regelverket ändå, trots ändringen, "ger stöd för att kunderna fortfarande har en sådan rätt" (Ei Yttrande 1, sid 13, st. 3).

Till stöd för denna ståndpunkt för Ei ett resonemang i Ei Yttrande 1 som kortfattat kan sammanfattas i två citat:

Ei Yttrande 1, sid 11, st. 2

"Elnätsföretaget anser att Ei:s beslut om fastställande av intäktsram står i strid med lag och förarbeten, vilket Ei bestrider. Nätföretaget har bl.a. anfört att Ei:s motiv "för införandet av övergångsperioden är intresset av "låga och stabila" elnätsavgifter" samt att Ei förbiser att den ellag som Ei har att tillämpa inte tar sikte på dessa kriterier. I stället ska, enligt elnätsföretaget, bedömningen utgå ifrån elnätsföretagets skäliga kostnader och en rimlig avkastning för nätverksamheten. Ei menar

att kundintresset ska beaktas inom ramen för denna bedömning. Regleringen syftar självfallet inte ensidigt till att nätföretagens rätt till skälig kostnadstäckning och rimlig avkastning ska tillvaratas” [egen understrykning].

Ei Yttrande 1, sid 15, st. 4

”Ei har inte heller beaktat kundernas intressen av låga och stabila nätavgifter *istället för* nätföretagens rätt till en rimlig avkastning. Dessa intressen ska nämligen inte ses som alternativa. En avvägning måste göras vid prövningen. En förutsättning för att en avkastning ska anses rimlig och en tariff skälig är att kundernas intressen inte träds för när. Det stämmer alltså inte att Ei har skjutit upp det faktiska genomslaget för regleringen om rätt till rimlig avkastning. Genom Ei:s beslut får företagen redan från och med 2012 möjlighet till en rimlig avkastning. Om övergångseffekterna inte hade tagits om hand hade det däremot medfört att företagen skulle ha fått möjlighet att ta ut en orimligt hög avkastning. Rättsutlåtandet tycks således bygga på en missuppfattning av innebörden i Ei:s beslut.”

Därtill argumenterar Ei (Ei Yttrande 1, sid 13-14) utifrån vissa uttalanden i prop. 2008/09:141 angående

- rationalitet och effektivitet,
- kravet på att elnätsavgifter skall vara objektiva och icke-diskriminerande,
- periodiseringsmöjligheter och
- överdebiteringstillägg.

Slutligen tar Ei (Ei Yttrande 1, sid 14) också stöd i vissa lydelse i prop. 2008/09:141 som återfinns under rubriken ”Konsekvensanalys” i propositionen.

Ovanstående föranleder följande kommentarer.

En för Ei styrande ståndpunkt är uppenbarligen uttalandet – ”Regleringen syftar självfallet inte ensidigt till att elnätsföretagens rätt till skälig kostnadstäckning och rimlig avkastning skall tillvaratas” (Ei Yttrande 1, sid 11, st. 2).

Ei missar dock det fundamentala förhållandet att den nuvarande ellagens reglering utgår ifrån att det styrande för intäktsramen är att det enskilda elnätsföretaget får skälig kostnadstäckning och rimlig avkastning. Enligt nu gällande lagstiftning skall ett

elnätsföretags intäktsram fastställas utifrån det regelverk som anges och som redovisats i Kompletteringen, avsnitt 5.5, sid 17 ff. Angivet regelverk (5 kap. 6 och 8 §§ ellagen) innehåller de avvägningar mellan olika intressen (inkluderande kundintresset) som lagstiftaren och regeringen avsett.

Ei har sålunda att tillämpa bestämmelserna i 5 kap. ellagen med tillhörande förordning 2010:304 vid fastställandet av ett elnätsföretags intäktsram. Det kan noteras att utöver vad som anges i avsnitt 5.3 i Kompletteringen så är även 12 § i förordningen av intresse. Här anges att hela kapitalbasen skall indexeras med faktorprisindex för byggnader. Bestämmelsen blir dock till stora delar en illusion vid Ei:s metodik genom att övergångsperioden medför att effekten av angiven indexering till två tredjedelar försvinner.

Gällande regelverk ger dock inget utrymme för Ei att, efter det att regelverket följts, göra ytterligare avvägningar grundat på förhållanden som inte framgår av regelverket, i syfte att åstadkomma en sänkning av elnätsföretagens intäktsramar.

Det som gör Ei:s övergångsperiod särskilt problematisk är att det är de historiska intäkterna för 2006-2009 som avgör utfallet av övergångsperioden. Användandet av historiska intäkter grundas på Ei:s ståndpunkt att det skulle vara fel om intäktsramen för 2012-2015 nämnvärt skulle överstiga de faktiska intäkterna under 2006-2009. Problemet med Ei:s koppling till de historiska intäkterna kan sammanfattas enligt följande.

- Vilka faktiska intäkter ett elnätsföretag haft under åren 2006-2009 har i sig inget att göra med vad som är en skälig kostnadsersättning och rimlig avkastning under åren 2012-2015. Angivna historiska intäkter utgör i sig inte ett objektiva förhållande i ellagens mening.
- Därtill kommer att huvuddelen av elnätsföretagen inte tagit in de intäkter från kunderna som de enligt det dåvarande regelverket haft möjlighet till under åren

2006-2009. Detta gör att jämförelsen mellan faktisk intäkt 2006-2009 och skälig intäktsram 2012-2015 haltar. Det är därför inte samma sak som jämförs. I det ena fallet är det resultatet av vad elnätsföretagen av olika skäl valt att debitera sina kunder. I det andra fallet är det vad nuvarande lagstiftning faktiskt ger ett elnätsföretag rätt att erhålla i totala intäkter om elnätsföretaget så skulle önska.

Det måste vidare påpekas att Ei:s övergångsmetodik inte har något att göra med "låga tariffer", snarare tvärt om. De elnätsföretag som gjorde betydande höjningar av sina tariffer under åren 2006-2009 ges, genom Ei:s övergångsmetodik, nu en fördel i förhållande till de elnätsföretag som tillämpade mer återhållsamma elnätsavgiftsökningar under den aktuella perioden.

I detta sammanhang tål det att sammanfatta delar av vad som angavs i Kompletteringen under kapitlet 12.2.

Under åren 1999-2002 gällde i praktiken prisstopp för elnätsföretagen. Under 2003 infördes Nätnyttomodellen. Denna gav en mycket begränsad möjlighet till intäktsökningar för elnätsföretagen. Nätnyttomodellen medförde en omfattande tvist mellan elnätsföretag och Ei. Under denna tvist medgav Ei år 2006 och år 2007 två fel i beräkningen av kalkylräntan. Tvisten avslutades först i slutet av år 2008 då en uppgörelse träffades med Ei som innebar att Nätnyttomodellen skrotades.

Allt detta ledde till en betydande osäkerhet om vilka intäkter som var tillåtna, vilket i sin tur medförde att många elnätsföretag inte genomförde i och för sig välmotiverade intäktsökningar.

Under år 2009 kom Ei:s rapport Ei R2009:14, *Bedömning av elnätsföretagens nätavgifter 2008*, i vilken inte mindre än 129 elnätsföretag angavs underdebitera sina kunder med mer än 5 procent. I motsvarande rapport för 2009, Ei R2010:25, *Bedömning av elnätsföretagens nätavgifter 2009*, som kom under år 2010 angavs alltså 123 elnätsföretag underdebitera med mer än 5 procent. Under denna period

fanns det inte heller ett enda elnätsföretag som slutligt ansågs ha överdebiterat sina kunder.

Efter Ei:s granskning av 2009 års elnätsavgifter som visade att elnätsföretagens lönsamhet ökat något, men fortfarande var svag, gick Ei:s generaldirektör Yvonne Fredriksson t.o.m. i ett pressmeddelande den 28 oktober 2010 med rubriken *"Elnätsföretagens lönsamhet ökar men är fortfarande svag" ut och sade följande.*

"Många företag behöver anpassa sin verksamhet kraftigt de kommande åren till följd av omställningen i energisystemet. Elnäten är en viktig infrastruktur i samhället. Det är viktigt att det finns en rimlig lönsamhet i elnätsverksamheten, så att ägarna är beredda att satsa det kapital som behövs för de tunga investeringar som kommer krävas i framtidens elnät."

"- Vi ser att företagen anpassar sig till mera normala lönsamhetsnivåer, men trots avgiftshöjningarna de senaste åren är lönsamheten fortfarande svag. Den stora risken med elnätsföretagens låga lönsamhet är att nödvändiga investeringar inte görs. Det kommer i så fall leda till att vi får fler och längre elavbrott med ökade kostnader framöver i stället."

Ei konstaterar i samma pressmeddelande följande förhållanden:

- "Elnätsbranschens intjäningsförmåga från nätverksamheten är alltfjämt svag, men har förbättrats jämfört med de närmast föregående åren. Under 2009 gick 13 % av företagen med förlust, jämfört med 16 % 2008 och 19 % 2007.
- Det stora flertalet av företagen har fortfarande valt att kraftigt begränsa sin avkastning i förhållande till vad den ekonomiska regleringen medger."

Bedömningen var och är att lokalnätsföretagens tillåtna intäkter 2008 och 2009 enligt mellantidsregleringen gav en genomsnittlig marginal för ökade intäkter på cirka 25 procent mot verkliga intäkter motsvarande år. Intäkterna för elnätsföretagen hade sålunda i genomsnitt kunnat vara 25 procent högre än vad de faktiskt var.

Av kundpolitiska skäl valde dock många elnätsföretag att inte göra en kraftig engångshöjning utan började istället successivt att utnyttja utrymmet för höjningar.

I Ei:s PM 2010:3, *Utvecklingen av elnätsavgifter 2009-2010*, framgår vidare att elnätsföretagen efter en lång period av oförändrade elnätsavgifter höjde sina avgifter kraftigt för år 2010. De genomsnittliga höjningarna angavs uppgå till mellan 6 och 9 procent. Anledningen härtill angavs vara att de stora elavbrotten i samband med stormarna Gudrun och Per åren 2005 och 2007 hade medfört omfattande investeringar i nedgrävning och isolering av ledningar. Till detta kom de investeringar som gjorts för att möta det lagstadgade 24-timmarskravet samt att även reformen under år 2009 om månadsvis avläsning lett till ökade kostnader för nya mätare och avläsningssystem.

Ei var sålunda införstått med nödvändigheten av nämnda intäktshöjningar.

Sammanfattningsvis är det sålunda otvetydigt så att elnätsföretagen, sett som en helhet, inte tog ut de intäkter under 2006-2009 som den dåvarande lagstiftningen medgav. Även om de intäkter som varit möjliga enligt den tidigare lagstiftningen skulle ha varit en parameter som ingick vid bedömningen av intäktsramen för 2012-2015 (vilket det inte är) skulle det ändå ha varit felaktigt att låta intäktsramen för 2012-2015 jämföras med och avgöras av de *faktiska* intäkterna 2006-2009. Detta eftersom de faktiska intäkterna, av ovan angivna skäl, varit mycket lägre än vad som varit möjligt att ta ut enligt tidigare lagstiftning och av Ei tillämpade reglering.

Därigenom är de faktiska historiska intäkterna naturligen också lägre än vad som krävs för att erhålla en skälig kostnadstäckning och rimlig avkastning enligt det nu gällande regelverket. Därtill kommer naturligtvis förhållandet att de aktuella näten ofta har förändrats i betydande omfattning efter år 2009 genom gjorda investeringar och nyanslutningar med därtill kommande drift- och underhållskostnader.

Förhållandet att en mycket stor del av elnätsföretagen inte utnyttjade möjligheten för intäktsökningar under åren 2006-2009 kan aldrig vara ett förhållande som Ei kan åberopa till stöd för att begränsa intäktsramen 2012-2015. Ei:s metodik cementerar omotiverade intäktsskillnader mellan olika nätområden och missgynnar de

elnätsföretag som inte höjde sina intäkter under åren 2006-2009 i förhållande till de som gjorde det motsatta.

Den nuvarande regleringen ger inget stöd för en ordning varigenom förhållandet att ett elnätsföretags kunder har haft förmånen av låga elnätsavgifter under perioden 2006-2009 medför att intäktsramen för 2012-2015 också skall vara låg. För att "stabilitet" i denna bemärkelse skulle kunna vara överordnat elnätsföretagens rätt till skälig kostnadstäckning och rimlig avkastning så hade det erfordrats en uttrycklig lagreglering. Någon sådan lagreglering finns inte.

Återstår då att kommentera de hänvisningar Ei gjort till prop. 2008/09:141.

Kommentaren om rationalitet och effektivitet är svårförståelig såsom ett stöd för övergångsmetoden då angivna förhållanden regleras av 5 kap. 8 § ellagen och hanteras av schablonmetoden, som Ei anser i och för sig uppfyller kriteriet om låga elnätsavgifter.

Frågan om objektiva och icke diskriminerande elnätsavgifter enligt 4 kap. ellagen har inte direkt att göra med Ei:s bedömning av intäktsramen enligt 5 kap. ellagen. Det är tvärtom så att elnätsföretagen har att, inom fastställd intäktsram, bestämma sina avgifter till kund så att de blir objektiva och icke diskriminerande. Detta framgår uttryckligen genom den hänvisning till 5 kap. ellagen som finns i 4 kap. 1 § 2 st. ellagen.

Periodiseringsmöjligheten och överdebiteringstillägg har inget att göra med storleken på intäktsramen och ger därför inte stöd för Ei att ensidigt sänka intäktsramarna för tillsynsperioden.

Vad så gäller hänvisningarna till prop. 2008/09:14, sid 48 så är det fråga om en konsekvensanalys som i och för sig inte påverkar innehållet i regelverket. Därtill kommer att uttalandet naturligtvis inte kan ta sikte på vad som de enskilda

elnätsföretagen faktiskt hade för intäkter utan på de intäkter som det dåvarande regelverket hade kunnat medge. På sätt som ovan angivits är det sistnämnda intäkterna av en helt annan storlek jämfört med de historiska intäkter som Ei valt att styra resultatet för övergångsperioden med.

Slutligen, Ei gör i ovan angivet citat, Ei Yttrande 1, sid 15 st. 4, gällande att Tomas Bull missuppfattat innebörden av Ei:s beslut. Angivet citat ger dock intrycket av att Ei inte självt förstår sina egna beslut. Ei:s påstående att "[o]m övergångseffekterna inte hade tagits om hand hade det däremot medfört att företagen skulle ha fått möjlighet att ta ut en orimlig hög avkastning" är obegripligt. Schablonmetoden kan aldrig ge mer än 5,2 procent i avkastning vilket Ei klarlagt är rimligt. Vad Ei:s metodik leder fram till är att elnätsföretag som haft historiskt låga intäkter och avkastning, nu inte tillåts att höja intäkterna till den av Ei angivna rimliga avkastningsnivån förrän i perioden 2024 – 2028. Samtidigt favoriserar Ei elnätsföretag med historiskt högre intäkter och avkastning. Tomas Bull har inte missförstått något. Kompletterande rättsutlåtande från f.d. professor, justitierådet Tomas Bull åberopas och utgör bilaga 2, vari bland annat anges:

"Ei:s resonemang baseras i hög grad på vissa uttalanden i förarbetena (s. 13f), men dessa kan, såvitt jag kan bedöma, inte tas till intäkt för att myndigheten i dess fastställande av intäktsramen ska kunna ta andra hänsyn än de i lagen och dess förarbeten angivna."

4.1.3 Ei:s metodik gör det mycket svårt att bedöma vilken avkastning som erhålls på en investering

Ei:s valda övergångsmethodik, inkluderad justerad hantering av investeringar, gör det mycket svårt för ett normalt elnätsföretag att i förväg bedöma vilken avkastning elnätsföretaget kommer att få vid en planerad investering som inkluderar reinvestering. Detta förhållande står också i strid med ellagen.

I prop. 2008/09:141 allmänna motiveringen till "Beräkning av kapitalkostnader", "Kapitalbasen", sid 71, anges:

”Metoden för att beräkna kapitalbasen bör vidare vara så utformad att den bidrar till att nätföretaget förhållandevis enkelt kan bedöma vad som är en rimlig avkastning på en planerad investering. En metod som inte lever upp till detta krav riskerar att motverka investeringar i nätverksamheten, vilket på sikt kan leda till brister i verksamheten.”

Den metodik varigenom olika avkastningar erhålls på en värdehöjande investering jämfört med en reinvestering tillsammans med övergångsmetodikens komplexitet i övrigt gör beräkningen av vilken avkastning som erhålls på en investering så komplicerad att metodiken står i strid med ellagen. Komplexiteten vid beräkningen av avkastningen åskådliggörs i bilaga 1.

4.2. Utvecklingen av grunderna för att investeringar inte skall omfattas av övergångsperioden

Elnätsföretaget har ovan i avsnitt 3.6 åskådliggjort konsekvenserna av Ei:s justerade metodik såvitt avser hanteringen av investeringar under tillsynsperioden.

Ei:s justerade metodik innebär att värdehöjande investeringar hanteras utanför Ei:s övergångsperiod. Investeringar av detta slag erhåller därför en realränta före skatt om 5,2 procent.

Ei:s justerade metodik får dock helt andra effekter för investeringar som inte är värdehöjande utan som utgör reinvesteringar som inte ökar kapitalbasen. Detta gäller t.ex. när en befintlig kabel ersätts med en identisk, ny kabel. På sätt som framgår av exemplet i avsnitt 3.6 ovan är det de historiska intäkterna som avgör vilken realränta som ett elnätsföretag får på en reinvestering.

För det fall ett elnätsföretag har haft låga historiska intäkter, vilka intäkter är avsevärt lägre än vad schablonmetoden ger, blir realräntan (avkastningen) på reinvesteringen låg eller till och med negativ. För elnätsföretag som har haft historiska intäkter som

legat nära schablonmetodens utfall är det avsevärt mycket mer fördelaktigt att reinvestera eftersom avkastningen på reinvesteringen blir högre.

Ytterligheten är RER00259 där en reinvestering alltid erhåller en realränta före skatt om 5,2 procent.

Det står med andra ord klart att Ei i sin justerade metodik hanterar värdehöjande investeringar och reinvesteringar på olika sätt. Ei:s metodik gör det mer fördelaktigt för ett elnätsföretag att genomföra en värdehöjande investering (t.ex. en nyinvestering) jämfört med en reinvestering.

Därtill kommer att olika elnätsföretag erhåller olika avkastning på gjorda reinvesteringar – allt beroende på storleken av de historiska intäkter som enskilda elnätsföretag har haft. Ett elnätsföretag med låga historiska intäkter och därmed låg avkastning drabbas sålunda inte bara av en generellt låg avkastning på kapitalet. Därtill drabbas sådana elnätsföretag av en betydligt lägre avkastning på nyinvesterat kapital, i den utsträckning investeringen är att betrakta som en reinvestering.

Båda dessa effekter står i strid med ellagen. Följaktligen står även den övergångsmetodik som ger upphov till angivna fel i strid med ellagen.

På sätt som tidigare angivits stadgar 5 kap. 6 § ellagen att:

”Intäktsramen ska täcka skäliga kostnader för att bedriva nätverksamhet under tillsynsperioden och ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbas).”

Varje elnätsföretag skall sålunda erhålla en skälig avkastning på ”sin” kapitalbas.

Elnätsföretaget har i Kompletteringen, avsnitt 5.3, beskrivit hur kapitalbasen skall beräknas.

I 5 kap. 9 § ellagen anges bland annat att hänsyn skall "tas till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden."

Kapitalbasens storlek skall med andra ord enligt ellagens uttryckliga lydelse påverkas av investeringar som sker under tillsynsperioden.

I prop. 2008/09:141, specialmotivering till 5 kap. 9 § ellagen, sid 105, anges:

"Vid beräkningen av intäktsramen ska hänsyn kunna tas till kapitalbasens förväntade utveckling under tillsynsperioden. Därför anges i första stycket andra meningen att hänsyn ska tas till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden. Med investeringar kan avses både investeringar i det befintliga elnätet och investeringar på grund av anslutningar av nya kunder. Med avskrivningar avses värdeminskningar av betydelse för den regleringsmässiga kapitalbasen, dvs. inte nödvändigtvis de avskrivningar som kommer till uttryck i nätföretagets egen redovisning",

I propositionen görs inte någon åtskillnad på värdehöjande investeringar (nyinvesteringar) och reinvesteringar. Alla investeringar som genomförs under tillsynsperioden skall hanteras lika. Samtidigt skall utbytt egendom utrangeras.

Från ett investeringsperspektiv spelar det inte heller någon roll om ett elnätsföretag ersätter en befintlig anläggning eller investerar i en ny. Det som är av intresse är vilken avkastning som erhålls på den gjorda investeringen.

Den avkastning som ett elnätsföretag är berättigad till enligt ellagen anges i prop. 2008/09:141, specialmotivering till 5 kap. 6 § ellagen, sid 102:

"En rimlig avkastning motsvarar den avkastning som fordras för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk kunna attrahera kapital för investeringar. Vid bedömningen av vad som ska avses med en likartad risknivå bör beaktas att nätföretagen bedriver en verksamhet där anslutningsskyldighet som huvudregel råder, men också en monopolverksamhet där kostnaderna i huvudsak får föras vidare till kunderna och därmed ger förhållandevis låg investeringsrisk."

Ellagen gör sålunda, såvitt avser skälig avkastning, ingen åtskillnad mellan olika typer av investeringar. Den avkastning som skall erhållas skall vara lika stor oberoende av om det är fråga om en värdehöjande investering (nyinvestering) eller en reinvestering. Övergångsperioden är därför även med den justerade metodiken inte korrekt då värdehöjande investeringar och reinvesteringar erhåller olika avkastning.

Självklart finns inte heller grund i ellagen för att olika elnätsföretag, beroende på vilken historisk intäkt som elnätsföretaget haft, erhåller olika avkastning på en reinvestering. Den historiska intäkten är inte en faktor som kan ge objektiv rätt att hantera olika elnätsföretag olika.

Till belysande av att EI:s övergångsmetod och hantering av investeringar står i strid med etablerad vetenskaplig ekonomisk regulatorisk teori inges och åberopas utlåtande från professor Lars Bergman och fil.dr. Ulf Jacobson, bilaga 3.

Ei:s metodik står därför också i strid med 1 kap. 9 § RF.

4.3. Utvecklingen av grunden för att metodiken för övergångsperioden inte skall tillämpas för investeringar (yrkande 3) alternativt värdehöjande investeringar (yrkande 4) som skett under första halvåret 2011

Enligt 7 § förordning 2010:304 om fastställande av intäktsram enligt ellagen (1997:857) skall en anläggningstillgång ingå i kapitalbasen från det halvårsskifte som följer på den tidpunkt då tillgången börjar användas.

För att undvika "ett glapp" vid övergång till den nya lagstiftningen om förhandsreglering har metodiken justerats för den initialt beräknade kapitalbasen. Kapitalbasen tar avstamp i faktiska anläggningstillgångar den 31 december 2010. Denna kapitalbas justeras därefter på grundval av prognoser från elnätsföretagen för

investeringar och utrangeringar för perioden 1 januari 2011-30 juni 2015. Den sålunda beräknade kapitalbasen är den som används i schablonmetoden.

I och med att beräkningen av den kapitalbas som skall ingå i schablonmetoden inkluderar investeringar och utrangeringar för perioden 1 januari 2011-30 juni 2015 är det inkonsekvent att Ei:s justerade metodik, för beaktande av värdehöjande investeringar, inte tillämpas på investeringar gjorda under första halvåret 2011.

Det förtjänar att påpekas att Ei i sin slutrapport inför första tillsynsperioden 2012-2015 (Ei R2010:24, avsnitt 3, sid 37 ff) vid angivandet av hur kapitalkostnader avseende nettoförändringar i kapitalbasen skulle beräknas inte gjorde någon skillnad mellan värdehöjande investeringar gjorda under första och andra halvåret 2011.

Därtill kommer att Ei i sin rapport Ei R2012:13, Bedömning av elnätsföretagens nätavgifter 2011, har angivit att skäligheten av 2010 och 2011 års elnätsavgifter så långt som möjligt skall likna den metod som används vid förhandsregleringen, dvs. den i målet aktuella (sid 1, 25 och 34).

Av rapporten framgår att vid bestämmandet av skäliga elnätsavgifter 2011 skall värdehöjande investeringar beaktas utan påverkan av övergångsperioden – detta i likhet med vad som gäller i förhandsregleringen. Detta kommer till uttryck på följande sätt:

”Om en anläggning börjar användas av nätkoncessionshavare under tillsynsperioden, ska tillgången ingå i kapitalbasen från det halvårsskifte som följer på den tidpunkt då tillgången börjar användas.

Eftersom metod för bedömning av intäkter för år 2011 ska efterlikna metoden som används i förhandsregleringen i högsta möjliga utsträckning har kapitalbasen för 2011 beräknats som summa av utgående kapitalbas för 2010 och nettoförändringen av planerade investeringar och utrangeringar för första halvåret 2011. (sid 31)”

Detta innebär att Ei vid bedömningen av intäkterna för tillsynsåret 2011 undantar värdehöjande investeringar gjorda under första halvåret 2011 från övergångsperioden. Detta medför att sådana värdehöjande investeringar därmed får schablonmetodens kapitalkostnad, dvs. en realränta om 5,2 procent.

Det saknas då all logik för att Ei, under nästa tillsynsperiod, plötsligt skall belasta dessa investeringar gjorda under första halvåret 2011 med övergångsperioden och därmed kraftigt försämra avkastningen på gjord investering. Det är orimligt att en intäktsram som anses skälig 2011, allt annat lika, kan anses oskälig 2012 därför att investeringar första halvåret 2011 plötsligt träffas av övergångsperioden. En sådan ordning är inte förenligt med en korrekt myndighetsutövning/tillämpning av ellagen.

Alla värdehöjande investeringar under andra halvåret 2011 till och med första halvåret 2015 får schablonmetodens kapitalkostnad och därmed en realränta om 5,2 procent. Värdehöjande investeringar under första halvåret 2011 skall dock enligt Ei omfattas av övergångsmetoden. Dessa investeringar kommer under 2012-2015 då att endast få en tredjedel av schablonmetodens kapitalkostnad.

- Värdehöjande investeringar under första halvåret 2011 med avskrivningstiden 10 år får (isolerat under tillsynsperioden) en negativ realränta på -12,8 procent, vilket är väsentligt lägre än den lägsta realränta (-4,3 procent) som någon redovisningsenhet får på kapitalbasen i övrigt under 2012-2015 (jfr avsnitt 3.5, sid 10, ovan).
- Värdehöjande investeringar under första halvåret 2011 med avskrivningstiden 40 år får (isolerat under tillsynsperioden) en negativ realränta på -1,1 procent (det är endast sju redovisningsenheter som får lägre realränta på kapitalbasen i övrigt under 2012-2015 – jfr avsnitt 3.5, sid 10, ovan).

Sammantaget innebär bedömningarna av intäkterna 2011 och 2012-2015 att värdehöjande investeringar under första halvåret 2011 får schablonmetodens realränta om 5,2 procent under andra halvåret 2011 men övergångsperiodens realräntor om -12,8 procent respektive -1,1 procent under tillsynsperioden 2012-2015. För nästa alla redovisningsenheter gäller därmed att värdehöjande investeringar under första halvåret 2011 får en lägre realränta än på kapitalbasen i övrigt.

Under avsnitt 3.6, sid 11 f, finns ett räkneexempel med en nyinvestering på 10 miljoner kr under andra halvåret 2011. Realräntan blir i nämnda exempel 5,2 procent under tillsynsperioden (dvs. $4 \times 520\,000 = 2\,080\,000$ kr). Om investeringen istället hade genomförts under första halvåret 2011 hade realräntan blivit 5,2 procent under ett halvt år och -1,1 procent under tillsynsperioden (dvs. $0,5 \times 520\,000 - 4 \times 110\,000 = -180\,000$ kr).

Ett bifall till yrkande 3, att samtliga investeringar skall hanteras lika oavsett om de är värdehöjande eller inte, medför, av samma skäl som angivits ovan, att investeringar gjorda under första halvåret 2011 skall undantas från övergångsperioden.

5. INDEX

Elnätsföretaget har i Kompletteringen under avsnitt 11 (sid 91-96) redogjort för felaktigheter och brister i Ei:s tillämpning av index. Det kan härvid konstateras att Ei i Ei Yttrande 1 inte i sak har bemött det som elnätsföretaget påtalat. Med anledning härav och Ei:s justerade metodik skall tilläggas följande.

En tillämpning av index kan leda till olika utfall. Viktigast för en ändamålsenlig indexering är dock att de index som tillämpas, så långt som är möjligt, kan förväntas spegla den faktiska utvecklingen för den kostnad/intäkt som skall indexeras. I annat fall så kommer inte indexeringen att mer än slumpvis ge ett rimligt utfall – ett utfall som indexeringen avser att uppnå. En osäker och

oförutsägbar indexering är inte förenlig med ellagen eller en i övrigt godtagbar myndighetsutövning.

Vid beräkningen av intäktsramen enligt schablonmetoden tillämpar Ei:

1. faktorprisindex för byggnader för indexering av kapitalbasen, och
2. faktorprisindex för drift- och underhållskostnader för indexering av påverkbara kostnader.

Detta har elnätsföretaget ingen invändning mot.

Vid indexering av historiska intäkter avser dock Ei att tillämpa ett tredje index – ”faktorprisindex för elnätsföretag” (Ei Yttrande 1, sid 17). Det är fel att tillämpa olika index eftersom de historiska intäkter som skall indexeras i realiteten är uppbyggda av samma kostnader som indexerats på sätt som angivits i föregående stycke (punkterna 1 och 2 ovan).

Olika index resulterar i olika utfall utan att det finns något motiv eller skäl för detta.

Felet vid Ei:s indexering av historiska intäkter blir särskilt påtaglig då det index som Ei avser att använda (faktorprisindex för elnätsföretag) innehåller delindex avseende utvecklingen av opåverkbara kostnader och ett delindex kopplat till räntekostnader.

Opåverkbara kostnader skall enligt Ei:s justerade metodik ersättas krona för krona. Förändringar av opåverkbara kostnader har överhuvudtaget ingenting att göra med förändringen av historiska intäkter. Att då ändå fortsätta att använda delindex avseende opåverkbara kostnader ”som om ingenting har hänt” trots att Ei medgivit att opåverkbara kostnader skall ersättas krona för krona är

obegripligt och fel. Detta i synnerhet som delindex avseende opåverkbara kostnader starkt påverkas av elprisutvecklingen som inte har något att göra med utvecklingen av historiska intäkter.

Faktorprisindex för elnätsföretag innehåller därtill ett delindex för kapitalkostnader som även innefattar räntekostnader. Detta är fel. Räntekostnader skall inte indexeras utan här skall den kalkylränta gälla som fastställts för tillsynsperioden.

Indexeringsfrågan är inte trivial – tvärtom. Felet rörande indexering av historiska intäkter har stor betydelse för intäktsramarnas nivå.

Det finns av Ei fastställda index till och med 2012. Vid antagande av att dessa index för 2012 ökar med 2 procent per år under 2013-2015 blir elnätsföretagens sammantagna intäktsramar för 2012-2015 4 miljarder kr lägre än om samma index hade använts för historiska intäkter som de som används för kapitalbasen och drift- och underhållskostnader.

Utvecklingen under 2013-2015 kan dock bli den motsatta, t.ex. vid höga elpriser angivna år. Slutresultatet kan då lika gärna bli att Ei:s metod ger högre intäktsramar.

Ei:s felaktigt tillämpade index ger en slumpmässig prisutveckling dels då Ei:s indexering inte avspeglar elnätsföretagens verkliga kostnadsutveckling och dels för att de olika tillämpade indexen, utan sakliga motiv, kan röra sig åt olika håll. Metodiken är synnerligen märklig då Ei, i Ei Yttrande 1, betonar vikten av en stabil prisutveckling. Därtill kommer det egendomliga att Ei frångått den princip för indexering som de själva tidigare angivit. Av Ei:s tidigare publicerade faktorprisindex framgår vilka delindex som Ei då ansett vara relevanta för indexering av intäktsramar.

Delindex för drift- och underhållskostnader, påverkbart, skall användas för påverkbara kostnader (OPEX). Delindex avskrivningar (anläggningskostnaden) skall användas för kapitalkostnader (CAPEX). Vidare framgår att delindex avskrivningar skall ses som en referens till faktorprisindex för flerbostadshus som används för uppräknig av kapitalbasen i intäktsregleringen.

Varför Ei senare valt att indexera på annat sätt går inte att förstå.

Slutligen – de fastställda intäktsramarna för 2012-2015 kommer Ei att ompröva under år 2016 (av Ei benämnt ”*avstämning efter tillsynsperiodens slut*”; jfr 5 kap. 13 och 14 §§ ellagen). I samband därmed skall de tidigare beslutade intäktsramarna räknas om till 2015 års prisnivå genom indexering.

Den av Ei hitintills angivna metoden för denna indexering innebär att verkliga intäkter räknas om med index faktorprisindex för elnätsföretag, medan intäktsramar räknas om med fyra olika index inklusive en indexering av verkliga opåverkbara kostnader 2012-2015:

- Kapitalkostnad schablonmetoden – faktorprisindex för byggnader,
- Påverkbara kostnader schablonmetoden – faktorprisindex för drift- och underhållskostnader påverkbart,
- Historiska intäkter 2006-2009 exklusive opåverkbara kostnader – faktorprisindex för elnätsföretag,
- Verkliga opåverkbara kostnader för 2012-2015 - faktorprisindex för drift- och underhållskostnader opåverkbart.

Därutöver ska verkliga intäkter 2012-2015 räknas om med faktorprisindex för elnätsföretag.

Då verkliga intäkter och fastställda intäktsramar indexeras på olika sätt kommer det att uppstå fiktiva över- eller underdebiteringar som inte har något att göra

med omräkningen till 2015 års prisnivå. Detta kommer att medföra att elnätsföretagen och kunderna även vid beräkningen av definitiva intäktsramar kommer att drabbas av slumpmässiga prisutvecklingar.

Därtill kommer att faktorprisindex drift- och underhållskostnader opåverkbart som används för indexering av verkliga opåverkbara kostnader 2012-2015 starkt påverkas av elprisutvecklingen. Detta kan inte ge ett riktigt slutresultat för beräkningen av definitiva intäktsramar. De opåverkbara kostnaderna skall därtill inte alls indexeras, utan ersättas krona för krona. Endast kapitalkostnader och påverkbara löpande kostnader skall indexeras.

En konsekvens av detta är att faktorprisindex för elnätsföretag inte borde användas eftersom detta innehåller ett delindex för opåverkbara kostnader.

Den av Ei valda metodiken för indexering av slutlig intäktsram är obegriplig, felaktig och illa genomtänkt.

6. BEVISNING OCH MÅLETS FORTSATTA HANDLÄGGNING

Det framstår som ändamålsenligt att ett planeringssammanträde hålls, helst före halvårsskiftet för att diskutera formerna för målens slutliga avgörande i förvaltningsrätten. Sammanträdet bör sålunda fokusera på handläggningsfrågor.

Som ovan

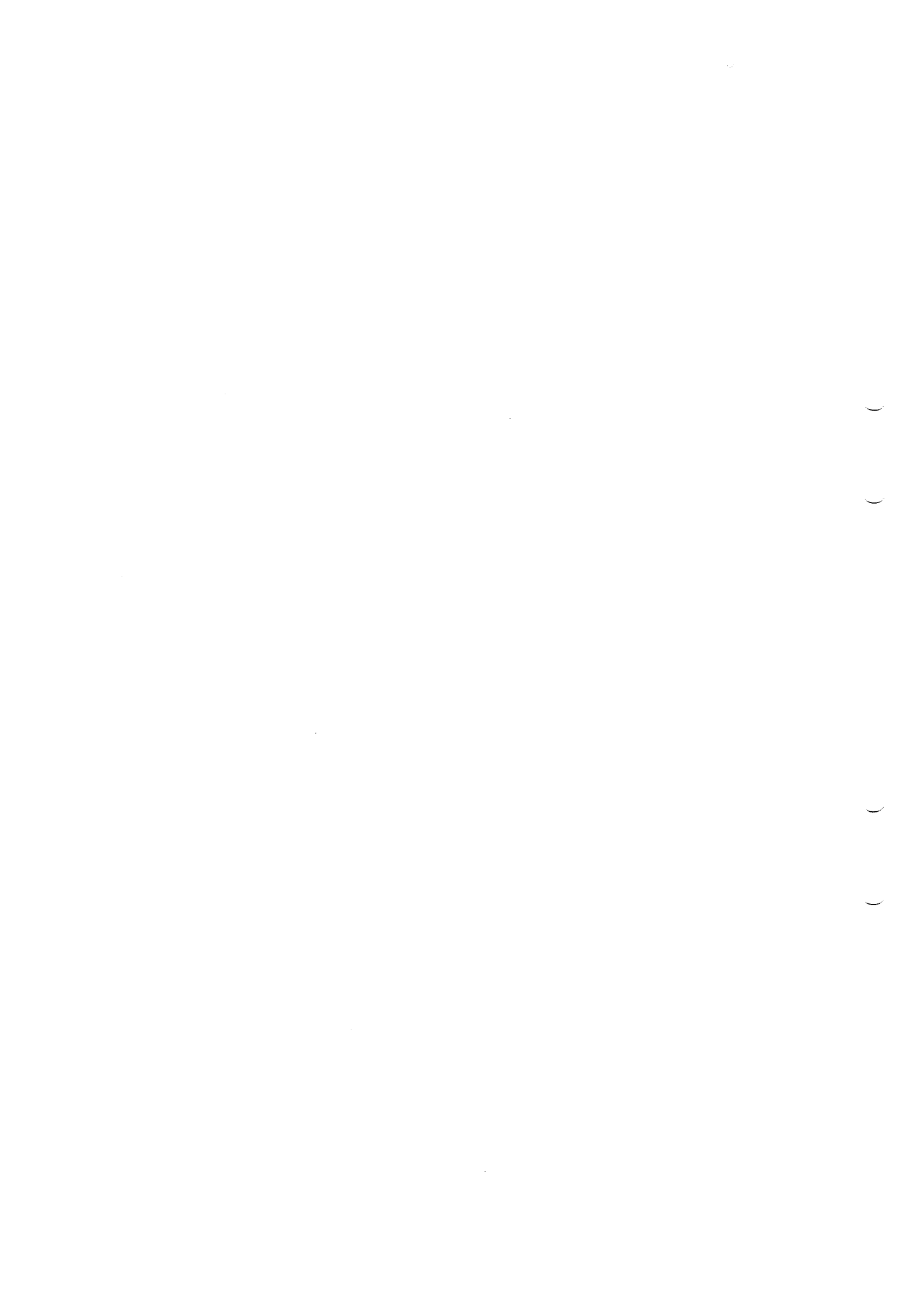
Torgny Wetterberg

Kristoffer Ribbing

Josefin Mallmin

Analys av övergångsmetodikens resultat för reinvesteringar

För att kunna förstå övergångsmetodikens resultat för reinvesteringar har vi låtit göra beräkningar för de tre reglerperioderna 2012-2015, 2016 – 2019 och 2020 – 2023 enligt den övergångsmetodik Ei redovisat.

Kapitalkostnaden för en reinvestering är beräknad som en real annuitet på ett nuanskaffningsvärde (kapitalbasen). Kapitalkostnaden dividerad med kapitalbasen ger en real annuitetsfaktor. Ur varje real annuitetsfaktor kan en realränta beräknas.

En komplikation vid beräkningen är att kapitalbasen består av två delar, en med avskrivningstiden 40 år (nätanläggningar) och en med avskrivningstiden 10 år (mätare och IT-system). Det medför att realräntan har itererats fram i varje enskilt fall. I de beräkningar som gjorts har iterering använts i Excel med hjälp av så kallad målsökning och makro. Beräkningarna ger uttryck för årsmedelvärden.

Ei:s övergångsmetodik medför, efter medgivande av Ei i Ei Yttrande 1, att värdehöjande investeringar läggs utanför övergångsmetodiken. Detta innebär att övergångsmetodiken endast gäller för den initiala kapitalbasen 2010 och de reinvesteringar som görs under övergångsperioden.

Vidare innebär Ei:s övergångsmetodik att för varje tillsynsperiod ändras fördelningen mellan historiska intäkter och schablonmetod mot mindre andel historiska intäkter och större andel schablonmetod. Detta medför att den realränta företaget får för reinvesteringar successivt förbättras för varje ny tillsynsperiod för att den fjärde tillsynsperioden nå schablonmetodens realränta på 5,2 procent även för reinvesteringar.

Vår uppfattning är att flertalet elnätsföretag inte har möjlighet att genomföra de beräkningar som behövs för att kunna bedöma avkastningen på reinvesteringar. Detta är mycket långt från förarbetenas krav att det ska vara förhållandevis enkelt att bedöma avkastningen på investeringar (proposition (2008/09:141) allmän motivering till "Beräkning av kapitalkostnader", "Kapitalbasen" sidan 71).

1.1. Exemplifiering avseende Ei:s övergångsmethodik för 2012 - 2015

Ei:s övergångsmethodik kan inledningsvis åskådliggöras med ett fullständigt exempel för intäktsram under perioden 2012 – 2015.

Utgångspunkt för exemplet:

1. Det antas att prognostiserade opåverkbara kostnader 2012-2015 är 35 och av Ei beräknade påverkbara kostnader 2012-2015 också är 35.
2. Det antas att medelvärdet av kapitalbasen 2012 – 2015 är 262,5, varav 250 i anläggningar med avskrivningstiden 40 år och 12,5 i anläggningar med avskrivningstiden 10 år. Vidare antas att den initiala kapitalbasen 2010 är 252, varav 240 i anläggningar med avskrivningstiden 40 år och 12 i anläggningar med avskrivningstiden 10 år. Den genomsnittliga ökningen av kapitalbasen under 2012 – 2015 jämfört med kapitalbasen 2010 blir:
 - Anläggningar med avskrivningstiden 40 år: $250 - 240 = 10$
 - Anläggningar med avskrivningstiden 10 år: $12,5 - 12 = 0,5$

Beräknad kapitalkostnad med schablonmetoden:

3. Med real kalkylränta 5,2 procent blir de reala annuiteterna 5,99 procent vid avskrivningstiden 40 år och 13,08 procent vid avskrivningstiden 10 år.

Detta ger att kapitalkostnaden enligt schablonmetoden för kapitalbas 2010 blir $4 \times (240 \times 5,99 \text{ procent} + 12 \times 13,08 \text{ procent}) = 57,50 + 6,28 = \underline{63,78}$.

För medelvärdet av ökad kapitalbas 2012 – 2015 blir kapitalkostnaden $4 \times (10 \times 5,99 \text{ procent} + 0,5 \times 13,08 \text{ procent}) = 2,40 + 0,26 = \underline{2,66}$

Beräknad kapitalkostnad med schablonmetoden blir $63,78 + 2,66 = 66,44$

Beräknad intäktsram med schablonmetoden:

4. Intäktsramen enligt schablonmetoden motsvarar summan av opåverkbara kostnader, påverkbara kostnader och kapitalkostnader för kapitalbas 2010 och för medelvärdet av nettoinvesteringarna 2012-2015.

Intäktsramen enligt schablonmetoden blir: $35 + 35 + 63,78 + 2,66 = \underline{136,44}$.

Vidare fås att intäktsramen enligt schablonmetoden exklusive opåverkbara kostnader och exklusive nettoinvesteringar är $35 + 63,78 = 98,78$

Vidare utgångspunkt för exemplet:

5. Historiska intäkter 2006-2009 minskade med historiska opåverkbara kostnader 2006-2009 är 75 i prisnivå 2010

Beräknad intäktsram med övergångsmetodiken:

6. Formeln för intäktsram för 2012-2015 enligt övergångsmetodiken är:
Skillnaden mellan historiska intäkter 2006-2009 och historiska opåverkbara kostnader 2006 – 2009 omräknade till prisnivå 2010 + $6/18 \times$ (Skillnaden mellan intäktsram enligt schablonmetoden för kapitalbas 2010 och opåverkbara kostnader 2012 – 2015 - skillnaden mellan historiska intäkter 2006-2009 och historiska opåverkbara kostnader 2006 – 2009 omräknade

till prisnivå 2010) + opåverkbara kostnader 2012 – 2015 + schablonmetodens kapitalkostnad för nettoinvesteringar 2012 - 2015.

$$75 + 6/18 \times (98,78 - 75) + 35 + 2,66 = 75 + 1/3 \times 23,78 + 35 + 2,66 = 75 + 7,93 + 35 + 2,16 = \underline{120,09}.$$

Samma beräkning kan något förenklat göras som 2/3 av skillnaden mellan historiska intäkter och historiska opåverkbara kostnader + 1/3 av skillnaden mellan schablonmetoden för kapitalbas 2010 och opåverkbara kostnader + opåverkbara kostnader + kapitalkostnad för nettoinvesteringar

$$75 \times 2/3 + 98,78 \times 1/3 + 35 + 2,16 = 50 + 32,93 + 35 + 2,16 = \underline{120,09}.$$

Beräknad kapitalkostnad med övergångsmetodiken:

7. Kapitalkostnad för 2012-2015 enligt övergångsmetodiken kan beräknas på följande sätt: intäktsramen 2012-2015 – opåverkbara kostnader 2012-2015 – påverkbara kostnader 2012-2015. Kapitalkostnaden 2012-2015 blir:
- $$120,09 - 35 - 35 = \underline{50,09}.$$

Analys av resultatet:

- A. Övergångsmetodiken medför att kapitalkostnaden 2012-2015 blir endast $100 \times 50,09/66,44 = 75$ procent av kapitalkostnaden i schablonmetoden.
- B. Utifrån ovanstående kapitalbas på 250 med avskrivningstiden 40 år och 12,5 med avskrivningstiden 10 år samt en kapitalkostnad på 50,09 blir realräntan för perioden 2012-2015 endast 3,1 procent (denna realränta är framitererad enligt den metod som beskrivs på första sidan i denna bilaga)

C. Om kapitalkostnaden i exemplet blivit lägre än 50,09 hade realräntan blivit ännu lägre. Vid en kapitalkostnad på 30 hade realräntan blivit 0 procent, dvs. elnätsföretaget hade kunnat göra full avskrivning på 40 år respektive 10 år men inte fått någon förräntning av kapitalet. Om kapitalkostnaden blivit lägre än 30 hade realräntan blivit negativ. Detta innebär att elnätsföretaget inte ens hade kunnat göra full avskrivning på kapitalbasen.

1.2. Reinvestering i anläggningstillgångar med tio års avskrivningstid – exemplifiering av övergångsmetodens oacceptabla effekter

Elmätare samt system för drift eller övervakning av anläggningar och system för beräkning eller rapportering av mätvärden har en avskrivningstid om 10 år i reglermodellen. För att belysa de oacceptabla effekterna av Ei:s övergångsmetodik avseende reinvesteringar i denna typ av anläggningar kan följande exempel användas. Exemplet tar sikte på att under de tre första reglerperioderna, 2012 – 2023, ger övergångsmetoden lägre kapitalkostnader än schablonmodellen.

Sifferexempel: Om ett elnätsföretag år 2012 reinvesterar 22,9 i elmätare, dvs. ersätter en befintlig elmätare med en ny med samma utförande, så medför investeringen ingen påverkan på schablonmetodens beräknade intäktsram. Anläggningen ingår i kapitalbasen och schablonmetodens kapitalkostnad är 12 (4-årig kapitalkostnad vid 5,2 procent realränta och 10 års avskrivningstid ger annuiteten 13,08 procent av investeringen).

Åren 2012-2015: Övergångsmetodiken medför att företagets realränta på reinvesteringar under en tillsynsperiod är densamma som företagets genomsnittliga realränta för initial kapitalbas 2010 under tillsynsperioden.

För lokalnätsföretagen har beräkningar genomförts för samtliga enheter. Resultatet är en genomsnittlig realränta på 2,4 procent för kapitalbas 2010 och den första tillsynsperioden 2012 - 2015.

Reinvesteringen får kapitalkostnaden 10,4 (4-årig kapitalkostnad vid 2,4 procent realränta och 10 års avskrivningstid ger annuiteten 11,37 procent av investeringen) vilket är 87 procent av schablonmetodens kapitalkostnad på 12.

Åren 2016-2019: Även för den andra reglerperioden har genomförts beräkningar för alla lokalnät. Resultatet är att lokalnätsföretagens genomsnittliga realränta för kapitalbas 2010 ökar till 3,4 procent

Reinvesteringen får nu kapitalkostnaden 11,0 (4-årig kapitalkostnad vid 3,4 procent realränta och 10 års avskrivningstid ger annuiteten 11,96 procent av investeringen) vilket är 91 procent av schablonmetodens kapitalkostnad.

Åren 2020-2023: Också för den tredje reglerperioden (resterande 2 år av avskrivningstiden) har genomförts beräkningar för alla lokalnät. Resultatet är att lokalnätsföretagens genomsnittliga realränta för kapitalbas 2010 ökar till 4,3 procent

Reinvesteringen får kapitalkostnaden 5,7 (2-årig kapitalkostnad vid 4,3 procent realränta och 10 års avskrivningstid ger annuiteten 12,51 procent av investeringen), vilket är 96 procent av schablonmetodens kapitalkostnad.

Slutsats: Schablonmetoden skulle ha gett en kapitalkostnad under tioårsperioden om 30 (12 + 12 + 6). Övergångsmetodiken medför att kapitalkostnaden endast blir 27,1 (10,4 + 11,0 + 5,7), vilket är 91 procent av schablonmetodens kapitalkostnad.

Under de tre tillsynsperioderna, 2012 – 2023, begränsar övergångsmetodiken företagets avkastning på reinvesteringar. I genomsnitt får lokalnätsföretagen en kapitalkostnad under den tioåriga avskrivningstiden, 2012 – 2021, som är 9 procent lägre än schablonmetodens. Denna lägre kapitalkostnad ger en real

förräntning på 3,2 procent i stället för de 5,2 procent som schablonmetoden skulle ha gett.

Det är viktigt att betona att ovanstående exempel baseras på ett beräknat genomsnitt för alla lokalnät. Som tydligt framgår av själva yttrandet är det avsevärda skillnader mellan de faktiska realräntor olika elnätsföretag får. Vissa företag får till och med negativa realräntor (ett företag med negativ realränta får en så låg kapitalkostnad att det inte ens finns utrymme för fulla avskrivningar under avskrivningstiden).

Ytterligare kommentarer:

Exemplet ger att den reala förräntningen förbättras för varje tillsynsperiod. Detta medför att om företaget kan senarelägga investeringen kommer lönsamheten att förbättras. Ei:s övergångsregel ger därigenom felaktiga styrsignaler. I stället för att ge företagen incitament för reinvesteringar ger metodiken incitament till att antingen undvika reinvesteringar eller åtminstone skjuta dem framåt i tiden. Detta gäller särskilt de företag som missgynnas av övergångsmetodiken och får mycket låga eller negativa realräntor.

Ei:s metodik blir extra besvärande med hänsyn till att det nu finns nya krav om timmätning som kommer att leda till att stora reinvesteringar för utrustning med 10 års avskrivningstid behöver göras.

1.3. Investering i anläggningstillgångar med fyrtio års avskrivningstid – exemplifiering av övergångsmetodens oacceptabla effekter

Nätanläggningar såsom ledningar, kablar eller stationer har avskrivningstiden 40 år i reglermodellen. För att belysa de oacceptabla effekterna av Ei:s övergångsmetodik avseende reinvesteringar i nätanläggningar kan följande exempel användas.

Sifferexempel: Om elnätsföretaget år 2012 investerar 50,1 i nätanläggningar, dvs. ersätter en befintlig nätanläggning med en ny med samma utförande, så medför investeringen ingen påverkan på schablonmetodens beräknade intäktsram. Anläggningen ingår i kapitalbasen och schablonmetodens kapitalkostnad är 12 (4-årig kapitalkostnad vid 5,2 procent realränta och 40 års avskrivningstid som ger annuiteten 5,99 procent av investeringen).

Åren 2012-2015: På samma sätt som för elmätare ger övergångsmetodiken en realränta på reinvesteringar under tillsynsperioden som är densamma som företagets genomsnittliga realränta för den initiala kapitalbasen 2010 under tillsynsperioden.

Med genomsnittlig realränta på 2,4 procent för kapitalbas 2010 under första perioden blir kapitalkostnaden 7,8 (4-årig kapitalkostnad vid 2,4 procent realränta och 40 års avskrivningstid ger annuiteten 3,92 procent av investeringen) vilket är 65 procent av schablonmetodens kapitalkostnad på 12.

Åren 2016-2019: Under den andra perioden bedöms realräntan för kapitalbas 2010 öka till 3,4 procent. Reinvesteringen får kapitalkostnaden 9,2 (4-årig kapitalkostnad vid 3,4 procent realränta och 40 års avskrivningstid ger annuiteten 4,61 procent av investeringen) vilket är 77 procent av schablonmetodens kapitalkostnad.

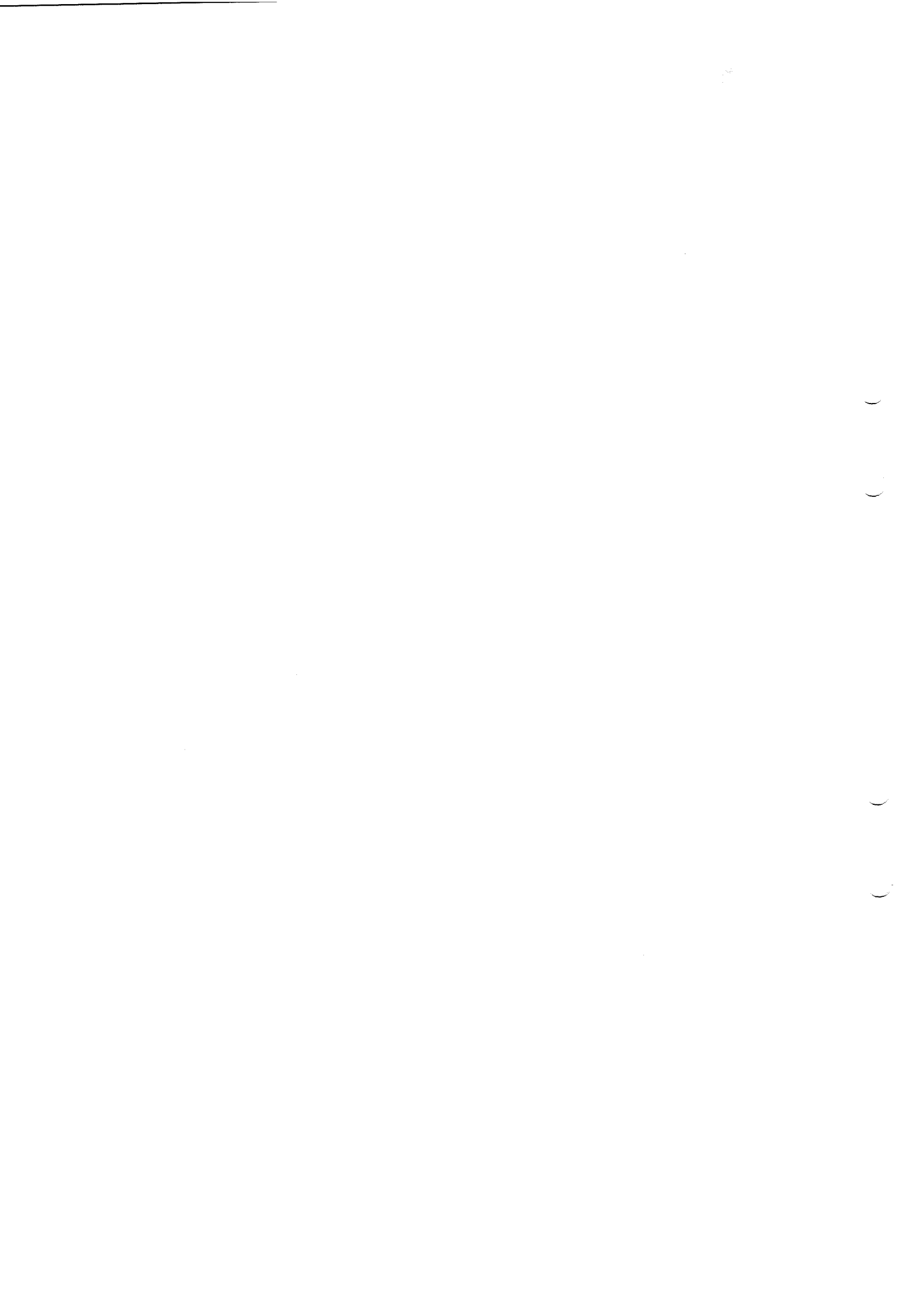
Åren 2020-2023: Under den tredje perioden bedöms realräntan för kapitalbas 2010 öka till 4,3 procent. Reinvesteringen får kapitalkostnaden 10,5 (4-årig kapitalkostnad vid 4,3 procent realränta och 40 års avskrivningstid ger annuiteten 5,28 procent av investeringen) vilket är 88 procent av schablonmetodens kapitalkostnad.

Slutsats: Summa kapitalkostnader hade enligt schablonmetoden varit 36 (12 + 12 + 12) men Ei:s övergångsmetodik ger bara 27,5 (7,8 + 9,2 + 10,5), vilket är 24 procent lägre än schablonmetodens kapitalkostnad.

Under de tre första tillsynsperioderna, 2012 – 2023, begränsar övergångsmetodiken företagens kapitalkostnad och avkastning på reinvesteringar. I genomsnitt fås en kapitalkostnad under dessa tolv år som är 24 procent lägre än schablonmetodens och en realränta på 3,4 procent, vilket är 1,8 procentenheter lägre än schablonmodellens 5,2 procent. Detta ger en real förräntning på investeringen under hela avskrivningstiden (40 år) om 4,7 procent i stället för de 5,2 procent som schablonmodellen skulle ha gett.

Ytterligare kommentarer: Den låga förräntningen ger inte incitament för investeringar av detta slag såsom t.ex. anslutning av vindkraft och investeringar för att förstärka elnätet eller öka leveranssäkerheten eftersom reinvesteringar normalt utgör en betydande andel av dessa investeringar.

Även i detta fall ges felaktiga incitament till elnätsföretagen innebärande att resultatet av en investering blir bättre om den senareläggs i tiden.

Uppsala 2012-12-28

Kompletterande sakkunnigutlåtande

Undertecknad har ombetts att komplettera tidigare yttrande över frågan om utnyttjande av normgivningsbefogenheter i strid med delegationsreglers syfte. Kompletteringen sker mot bakgrund av att Energimarknadsinspektionen (Ei) yttrat sig i målet och därvidlag kommenterat mitt tidigare utlåtande (Ei:s yttrande 2012-10-30, dnr 2011-101443 s. 15).

I korthet menar Ei det finns ett starkt stöd i diverse förarbetsuttalanden för att myndigheten i sin reglering ska ta hänsyn till kundernas intresse av låga och stabila tariffer och att man därför inte agerat i strid med 1 kap. 9 § regeringsformen när man utformat ett system som gradvis inför nya tariffer (se yttrandet s. 13 f.). Det kan konstateras att inget av dessa uttalanden direkt stöder tanken på att den nya regleringsmodellens huvudtanke – att nätföretagens intäkter ska vara skäliga och att avgifterna ska vara objektiva och icke-diskriminerande – ska kompletteras med att myndigheten tar ytterligare hänsyn till kund- eller konsumentintresset. Tvärtom framgår att konsumentintresset skyddas genom kravet på skälighet för företagets intäkter. Ei:s resonemang baseras i hög grad på vissa uttalanden i förarbetena (s. 13 f.), men dessa kan, såvitt jag kan bedöma, inte tas till intäkt för att myndigheten i dess fastställande av intäktsramen ska kunna ta andra hänsyn än de i lagen och dess förarbeten angivna. Särskilt inte som en sådan tolkning går på tvärs med den mer generella inriktning som anges i att kravet på skäliga intäkter utgör tillräckligt skydd av konsumentintresset (prop. 2008/09:141 s. 24 och 31).

Även med hänsyn taget till den vida marginal för beslut med olika faktiskt innehåll i sak som en så pass tekniskt komplicerat och vagt reglerad verksamhet som det här är fråga om så kvarstår slutsatsen att Ei:s beslut om en 16 år lång period av övergångskaraktär inte kan anses vara i linje med vare sig regleringen eller dess intentioner och att diskrepansen är så stor att det är motiverat att tala om ett avsteg från grundlagens krav på sakligt och objektivt beslutsfattande i 1 kap. 9 § regeringsformen.

Thomas Bull

Professor i konstitutionell rätt
Uppsala universitet

PM – FÖRHANDSREGLERING AV ELNÄTSAVGIFTER

Bakgrund och huvudsakliga frågeställningar

Undertecknade har av advokat Torgny Wetterberg blivit ombedda att redovisa vår syn på grunden för och konsekvenserna av de principer som Energimarknadsinspektionens (Ei) valt att tillämpa vid fastställandet av intäktsramar för elnätsföretag i Sverige under perioden 2012-2015. Vi är klara över att denna PM kan komma att åberopas av ett stort antal elnätsföretag i en pågående tvist vid förvaltningsrätten i Linköping.

Elnätsföretag är s.k. naturliga monopol och är därför föremål för reglering. Från och med 2012 tillämpas i Sverige s.k. *ex ante* reglering ("förhandsreglering") av nätföretagens intäkter. Således är regleringen av priserna på nättjänster indirekt, via regleringen av nätföretagens intäkter. Ei är ansvarig myndighet på området och fastställer i den rollen intäktstak för varje enskilt nätföretag för en fyraårsperiod i sänder. Den nu aktuella perioden är som nämnts 2012-2015.

En viktig aspekt av den nya regleringen är att den modell som tagits fram av Ei för att beräkna intäkterna, den s.k. schablonmetoden, införs gradvis under en övergångsperiod som sträcker sig ända fram till och med år 2023. Under denna övergångsperiod tillämpas delvis andra regler än schablonmetoden (i det följande "övergångsreglerna"). Speciellt gäller att Ei inom ramen för schablonmetoden godkänner en given avkastning, 5,2 procent realt, på det som benämns "kapitalbasen", medan någon sådan regel inte finns i övergångsreglerna.

Dock har Ei angivit att s.k. värdehöjande investeringar i nätföretagens verksamhet inte skall omfattas av övergångsreglerna. Däremot omfattas ersättningsinvesteringar av dessa regler. En viktig konsekvens av denna distinktion mellan olika typer av nyinvesteringar och övergångsreglernas utformning är att avkastningen på ersättningsinvesteringar vanligen blir lägre än avkastningen på värdehöjande investeringar.

De frågeställningar som vi, mot denna bakgrund, särskilt blivit ombedda att ta ställning till och besvara är:

1. Finns det stöd i etablerad vetenskaplig ekonomisk teori om reglering av naturliga monopol för en metod som innebär att avkastningen på nytt investerat kapital blir

beroende av om en investering är att betraktas som en värdehöjande investering eller som en ersättningsinvestering?

2. Vilka ekonomiska konsekvenser får, enligt etablerad ekonomisk teori, en från avkastningssynpunkt skiljaktig behandling av ersättningsinvesteringar och värdehöjande investeringar?

Vi har vid upprättandet av denna PM kunnat ta del av de handlingar i ärendet som vi funnit vara av betydelse för vår analys och våra ställningstaganden.

CV för oss båda återfinns i bilaga 1 respektive 2.

Angivna mål för regleringen

Av författning och förarbeten kan man utläsa tre övergripande mål för den nya regleringen av nätföretagen, nämligen:

- a. Regleringen skall ge företagen incitament att driva sina respektive nät med hög leveranssäkerhet och genomföra nödvändiga investeringar för att utveckla elnäten.
- b. Avkastningen på det kapital som investeras i elnäten skall motsvara den avkastning som fordras för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk kunna attrahera det kapital som krävs för dessa investeringar.
- c. Regleringen skall bidra till en väl fungerande elmarknad.

Utöver ovanstående har Ei gjort uttalanden med innebörd att regleringen skall säkerställa att de priser som kunderna betalar är låga och stabila. Ei framhåller också betydelsen av att regleringen skall innebära likabehandling av de reglerade elnätsföretagen. Frågan är då i vilken mån som regleringen, såsom denna är utformad, kan väntas realisera dessa mål.

Regleringen innehåller särskilda incitament för att höja leveranssäkerheten, liksom för att motverka försämringar av densamma. Den är med andra ord utformad på ett sätt som syftar till att skapa incitament för hög leveranssäkerhet. Kopplingen av den godkända kapitalavkastningen till avkastningen på alternativa placeringar med motsvarande risk ger elnätsföretagen rimliga incitament att genomföra de investeringar som är nödvändiga för att utveckla näten. Därmed tillgodoser regleringen i dessa delar de två första av de ovan nämnda tre målen.

Det tredje målet är att regleringen skall bidra till en väl fungerande elmarknad. Detta innebär bland annat att skillnader i elnätspriser mellan olika distributionsområden endast skall bero på

”objektiva” skillnader i relevanta kostnader. Även om regleringen av elnätspriserna är indirekt via en reglering av företagens intäkter är det sannolikt att utformningen av schablonmetoden gör att detta mål, d.v.s. mål c i sammanställningen ovan, kan väntas bli uppfyllt. Det bör dock påpekas att intäktsramen anger en övre gräns för intäkterna och att det står varje elnätsföretag fritt att ha lägre intäkter. Dock under förutsättning att de krav som ställs på elnätsföretag, t.ex. avseende leveranskvalitet, kan uppfyllas.

Ei:s uttalanden rörande ”låga och stabila” priser är både svåra att tolka och att se motiven för. I korthet kan det angivna målet kommenteras på följande sätt:

1. Ett pris måste vara ”lågt” i förhållande till något. Den mot bakgrund av ekonomisk teori naturliga jämförelsenormen är marginalkostnaden för den tjänst som ett företag levererar. I en s.k. långsiktig jämvikt är denna marginalkostnad lika med den drift- och kapitalkostnad som uppstår vid en marginell ökning av volymen levererade tjänster. Något ställningstagande för en sådan normering av elnätspriserna finns dock inte vare sig i ellagen eller i dess förarbeten. Målet om ”låga” priser uppfyller därför knappast rimliga krav på förutsägbarhet och transparens. Till detta kommer att det inte finns någon direkt koppling mellan ”låga tariffer” mot kund och tillåten intäktsram. Om t.ex. den tillåtna intäktsramen ökar på grund av att nya kunder tillkommit så medför inte detta någon höjning av tarifferna.
2. Den andra delen av detta mål, stabila priser, är enkelt mätbart men svårt att tillämpa. Priset på nättjänster kan ju variera över tiden av flera skäl. Ett är att regleringen är utformad så att ersättning av avskrivet kapital med nytt leder till variationer i godkända kostnader och därmed varierande priser. På denna punkt har emellertid Ei såvitt kan bedömas, varit noga med att utforma regleringen så att detta inte skall ske. En annan möjlighet är att priserna varierar därför att elnätsföretagens kostnader varierar. Hur stora och varierande elnätsföretagens kostnader är beror emellertid i hög grad på vilka krav som lagstiftaren och/eller Ei ställer på elnätsföretagen när det t.ex. gäller att ansluta vidkraftparker eller att införa timmätning. I fall som dessa kommer ett mål om stabila priser i direkt konflikt med ett mål om tillräckligt hög avkastning på investerat kapital.

Dessa synpunkter gäller generellt för den nya modellen för reglering av nätföretag. Vi övergår nu till de speciella problem som är förknippade med övergångsreglerna.

Övergångsperioden

Som nämndes ovan införs den nya metodiken för regleringen, den s.k. schablonmetoden, gradvis under en övergångsperiod. Som framgår av Appendix kommer regleringen under perioden 2012-2015 att till 2/3 bygga på elnätföretagens intäkter 2006-2009, uppräknade till 2010 års prisnivå, och till 1/3 på den s.k. schablonmetoden. Dock utgår full ersättning för s.k. löpande opåverkbara kostnader och kapitalkostnader som avser värdehöjande investeringar, d.v.s. investeringar som ökar den s.k. kapitalbasen. Det sistnämnda innebär, som redan nämnts, att ersättningsinvesteringar och värdehöjande investeringar behandlas olika i regleringen.

Det primära motivet för att införa en övergångsperiod synes vara Ei:s uppfattning att prisnivån på elnättjänster i stora delar av landet annars, som en engångseffekt, skulle stiga kraftigt. Dock är skillnaderna mellan olika nätområden stora i detta avseende. I ett distributionsområde, Fortums regionnät i Stockholm, är engångseffekterna i fråga så obetydliga att Ei inte alls tillämpar övergångsreglerna på denna redovisningsenhet. Samtidigt beror de stora intäktssökningar som schablonmetoden ger upphov till i många fall på kostnadsökningar till följd av expansion såsom t ex att vindkraftparker måste anslutas till nätet och/eller myndighetskrav på elnätsföretagen.

Konsekvenser av övergångsperiodens regler

Som redan nämnts skiljer man under övergångsperioden mellan ersättningsinvesteringar och värdehöjande investeringar när det gäller den godkända kapitalavkastningen. Medan avkastningen på värdehöjande investeringar tillåts vara 5,2 procent reallt gäller detta inte för ersättningsinvesteringar. Där beror avkastningen i stället på elnätsföretagets intäkter under perioden 2006-2009, uppräknade till 2010 års prisnivå. I praktiken innebär detta avkastningsnivåer väsentligt under 5,2 procent reallt.

Det finns inget stöd i ekonomisk teori för att från regleringssynpunkt skilja mellan värdehöjande investeringar och ersättningsinvesteringar. I båda fallen handlar det ju om nyinvesteringar som måste finansieras på marknadsmässiga villkor, d.v.s. ha en förväntad avkastning i paritet med avkastningen på alternativa investeringar med motsvarande risk. I båda fallen ökar elnätets kapacitet, kvantitativt och/eller kvalitativt, i förhållande till vad den annars skulle ha varit; i frånvaro av ersättningsinvesteringar skulle ju elnätets kapacitet

minska. Såvitt författarna känner till är den av Ei föreslagna differentieringen mellan de två typerna av investeringar unik och utan stöd i litteraturen om reglering av naturliga monopol.

Den omedelbara konsekvensen av denna speciella utformning av regleringen är att avkastningen på värdehöjande investeringar i ett nätföretag under perioden 2012-2015 blir 5,2 procent (realt) medan avkastningen på ersättningsinvesteringar i samma företag beror på intäktsnivån 2006-2009 (uppräknad till 2010 års prisnivå). Detta leder i allmänhet till att avkastningen på ersättningsinvesteringar blir väsentligt lägre än 5,2 procent.

Eftersom fördelningen mellan ersättningsinvesteringar och värdehöjande investeringar skiljer sig mellan olika företag kommer, som en följd av regleringens utformning, avkastningen på den s.k. kapitalbasen att skilja sig kraftigt mellan olika nätföretag. Enligt beräkningar redovisade i elnätsföretagens Yttrande 1, avsnitt 3.5, är avkastningen på kapitalbasen under regleringsperioden 2012-2015 negativ för nära 12 procent av företagen och mindre än en procent Realt för nära 27 procent av företagen. För nära 72 procent av företagen är avkastningen mindre än eller lika med 2,5 procent Realt.

Till detta kommer att avkastningen på den s.k. kapitalbasen under regleringsperioden 2012-2015 för samtliga redovisningsenheter beräknas bli endast 3,1 procent. Detta är en nivå på avkastningen som inte alls "motsvarar den avkastning som fordras för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk kunna attrahera kapital för investeringar" (Prop. 2008/09:141, § 6). Med andra ord rör det sig dels om stora skillnader mellan olika företag, dels om en generellt mycket låg avkastning på nyinvesteringar i elnätsföretagen.

Det bör understrykas att dessa skillnader i avkastning inte beror på skillnader i effektivitet företagen emellan, utan på skillnader i intäktsnivå 2006-2009. Det kan också noteras att regleringens utformning i denna del gör att den brister i förutsägbarhet. Inget elnätsföretag visste ju att deras prissättning m.m. under åren 2006-2009 till stora delar skulle definiera den godkända intäktsramen för perioden 2012-2015.

Det kan i detta sammanhang noteras att Ei tidigare konstaterat att flertalet elnätsföretag var underdebiterande med mer än fem procent åren 2008 och 2009. Den negativa eller mycket låga avkastningen på investeringar i många elnätsföretag, som erhålls genom Ei:s nya metodik, borde därför ha kunnat förutses av Ei.

En från samhällsekonomisk synpunkt viktig konsekvens är de incitament som regleringen under övergångsperioden ger upphov till. Speciellt ger regleringen företagen incitament att skjuta upp underhåll och ersättningsinvesteringar till framtida regleringsperioder, då intäkterna under perioden 2006-2009 kommer att ha lägre vikt i bestämningen av elnätsföretagens intäktsramar. Utformningen av regleringen under övergångsperioden riskerar därför att leda till underinvesteringar.

Sammanfattning och slutsatser

Sammantaget ter sig schablonmetoden som en väl genomtänkt regleringsmodell som har goda möjligheter att uppfylla de väsentliga målen för regleringen. Regleringen under övergångsperioden har emellertid, i förhållande till schablonmetoden, brister. En väsentlig brist är att avkastningen på nyinvesteringar beror på om investeringarna i fråga är ”värdehöjande” eller har karaktären av ersättningsinvesteringar. Denna distinktion mellan olika typer av nya investeringar är principiellt omotiverad och har klart negativa konsekvenser med avseende på nätföretagens förmåga att attrahera kapital. Speciellt skapar den låga avkastningen på ersättningsinvesteringar under perioden 2012-2015 incitament att senarelägga ersättningsinvesteringar som med hänsyn till verksamheten borde genomföras under denna period.

Motiven för att införa en övergångsperiod ter sig mindre väl genomtänkta. Ett omedelbart genomförande av schablonmetoden skulle göra att kostnaderna för den, från samhällsekonomisk synpunkt motiverade utbyggnad, kvantitativt och kvalitativt, av elnäten som pågår skulle reflekteras i priserna på nättjänster. Detta skulle visserligen kunna leda till högre, i vissa områden betydligt högre, priser på nättjänster. Men dessa priser speglar relevanta kostnader och bidrar därför till en väl fungerande elmarknad. Samtidigt kan elnätsföretagen attrahera det kapital som krävs för den fortsatta utvecklingen av de svenska elnäten.

Som nämndes inledningsvis är vi speciellt ombedda att ta ställning till två frågor. Mot bakgrund av vad som ovan sagt är våra svar som följer:

1. Det finns inte stöd i etablerad ekonomisk teori för en reglering av naturliga monopol som innebär att avkastningen på nytt investerat kapital blir beroende av om en investering är att betraktas som en värdehöjande investering eller som en ersättningsinvestering. Den av Ei föreslagna differentieringen mellan de två typerna av

investeringar saknar med andra ord stöd i litteraturen om reglering av naturliga monopol.

2. Konsekvensen av den olikartade behandlingen av värdehöjande investeringar och ersättningsinvesteringar är att avkastningen på den s.k. kapitalbasen kommer att skilja sig mellan olika elnätsföretag. Dessa skillnader i avkastning beror på företagens intäkter under perioden 2006-2009, vilket då inte var känt för företagen. En från samhällsekonomisk synpunkt betydelsefull konsekvens av regleringens utformning under övergångsperioden är att företagen får starka incitament att skjuta upp ersättningsinvesteringar till framtida regleringsperioder då intäkterna under perioden 2006-2009 kommer att ha en lägre vikt vid bestämningen av elnätsföretagens intäktsramar.

Stockholm den 11 mars 2013

Lars Bergman

Ulf Jakobsson

Appendix. Formel för beräkning av intäktsram för elnätsföretag

Efter vissa revideringar tillämpar EI nedanstående formel för att fastställa intäktsram för nätföretag för perioden 2012-2015. Följande beteckningar används:

I: Beslutad intäktsram för 2012-2015

y: Nuvarande intäkter

c: Löpande opåverkbara kostnader 2006-2009

r: Intäktsram enligt EI:s schablonmetod

z: Prognosticerade löpande opåverkbara kostnader 2012-2015

k: Kapitalkostnad avseende nettoförändringar i kapitalbasen

$$I = (y - c) + (r - z - k - (y - c)) \frac{6}{18} + z + k = (y - c) \frac{12}{18} + (r - z - k) \frac{6}{18} + z + k$$

Formeln innebär att prognosticerade löpande opåverkbara kostnader samt kapitalkostnader som avser nettoförändringar i kapitalbasen i sin helhet ligger inom den beslutade intäktsramen. I övrigt bestäms intäktsramen, efter justering för löpande opåverkbara kostnader och kapitalkostnader för nettotillskott till kapitalbasen, till 2/3 av intäkterna under 2006-2009 och till 1/3 av den intäktsram som definieras schablonmetoden.

Bilaga 1: CV, Lars Bergman

<u>Current positions</u>	Professor of economics at the Stockholm School of Economics. Chairman of the King Carl XVI Gustav Foundation Young Leadership”.
<u>Recent positions</u>	President of the Stockholm School of Economics 2003-2012. President of the International Association for Energy Economics (IAEE) 2012.
<u>Education</u>	Ph.D. in economics, Stockholm School of Economics (1977): Thesis: Energy and Economic Growth in Sweden
<u>Memberships</u>	The Royal Swedish Academy of Engineering Sciences. International Association for Energy Economics (IAEE)
<u>Editorial Boards</u>	Member of the Editorial Board of <i>Resource and Energy Economics</i> , <i>Environmental and Resource Economics</i> , <i>The Energy Journal</i> , <i>Energy Economics</i>
<u>Awards</u>	"Teacher of the Year" at the Stockholm School of Economics (1990) and "Teacher of the year in Economics and Management in Sweden" (1990)
<u>Contact</u>	lars.bergman@hhs.se ; +46 8 736 9250
<u>Website</u>	www2.hhs.se/personal/Bergman

Recent publications (2002 and later)

“Green Certificates and Market Power on the Nordic Power Market”, *The Energy Journal*, Vol. 33, No. 2, 2012, (with Eirik S. Amundsen).

“Integration of multiple markets for electricity: The case of Norway and Sweden”, *Energy Policy*, 35 (2007), 3383-3394, (with Eirik S. Amundsen).

“Provision of Operating Reserve Capacity: Principles and practices on the Nordic electricity market”, *Journal of Network Industries*, Volume 2 (2007), No 1, 73-98 (with Eirik S. Amundsen).

“Why has the Nordic electricity market worked so well”, *Utilities Policy*, 14 (2006), 148-157 (with Eirik S. Amundsen).

“The Nordic Electricity Market: Robust by Design?”, in Sioshansi, F.P. and W. Pfaffenberger (eds.) *Electricity Market Reform. An international perspective*. Elsevier, 2006 (with Nils-Henrik von der Fehr and Eirik S. Amundsen).

“CGE Modeling of Environmental Policy and Resource Management”, in K-G Mäler and J.R. Vincent (eds.), *Handbook of Environmental Economics: Economywide and International Environmental Issues*, Volume 3, North-Holland, 2005.

“The Nordic Market: Signs of Stress”, *The Energy Journal*, Special Issue on European Electricity Liberalisation, 2005, 71-98, (with Nils-Henrik von der Fehr and Eirik S. Amundsen).

“Global & European Climate Policy & Fossil Fuel Markets”, *Energy & Environment*, Vol 14, No 2&3, 2003, (with Marian Radetzki).

“The Deregulated Electricity Markets in Norway and Sweden: A Tentative Assessment”, in Glachant, J-M and D. Finon, *Competition in European Electricity Markets*. Cheltenham: Edward Elgar. 2003, (with Eirik S. Amundsen).

”The Nordic Electricity Market – continued success or emerging problems?, *Swedish Economic Policy Review*, No 2, 2002, 11-38.

“A CGE Analysis of Sulfur Deposition and Sweden’s ‘Green Net National Product’”, in Kriström, B., P. Dasgupta and K.G. Löfgren (eds.), *Economic Theory for the Environment: Essays in Honour of Karl-Göran Mäler*, Cheltenham: Edward Elgar. 2002.

“Will Cross-Ownership Re-Establish Market Power in the Nordic Power market?”, *The Energy Journal*, Vol. 23, No 2, 2002 (with Eirik Amundsen)

The pre-2002 publication list includes 23 articles in refereed scientific journals or books published by international publishing houses, as well as a number of articles in other journal and books.

Bilaga 2: CV, Ulf Jakobsson

Utbildning: Filosofie doktor i Nationalekonomi vid Lunds Universitet 1974.
Doktorsavhandling: Inkomstbeskattningen i den ekonomiska politiken.

Nuvarande befattningar: VD Ulf Jakobsson AB 2005- (Han arbetar där med konsultverksamhet för bland annat Svenskt Näringsliv och Svensk Kärnbränslehantering.)
Styrelseledamot Stiftelsen Affärsvärlden 1995- . Ledamot av IVA 1985-

Tidigare befattningar: VD Industriens Utredningsinstitut (nuv. Institutet för Näringslivsforskning) 1996- 2005 Adjungerad professor Internationella Handelshögskolan Jönköping (halvtid) 2005-2008.

Dessförinnan har Jakobsson bl. a. innehaft följande tjänster.

- Planeringschef Ekonomidepartementet
- Chefekonom Svenska Arbetsgivareföreningen
- Chefekonom Handelsbanken
- Chefekonom Industriförbundet
- Docent Göteborgs Universitet
- Adjungerad professor Umeå Universitet.

Vetenskapliga publikationer sedan år 2000.

Where Schumpeter was Nearly Right – The Swedish Model and Capitalism, Socialism and Democracy. Med Magnus Henrekson. Publicerad i *Journal of Evolutionary Economics* 2001

The Transformation of Ownership Policy and Structure in Sweden: Convergence towards the Anglo-Saxon Model. Med Magnus Henrekson. Publicerad i *New Political Economy* 2003.

The Swedish Model of Corporate Ownership and Control in Transition. Med Magnus Henrekson . Publicerad i *Who will Own Europe? The Internationalisation of Asset Ownership in Europe*. Huizinga, Harry ; Jonung Lars (eds.) 2005 Cambridge University Press.

The Swedish Corporate Control Model: Convergence, Persistence or Decline? Med Magnus Henrekson. Publicerad i *Corporate Governance; An International Review*, 2012.

Jakobsson har under perioden också publicerat en rad artiklar och böcker av utrednings och debattkaraktär för bl.a. IVA, SNS, Globaliseringsrådet, Ekonomisk Debatt och Svenskt Näringsliv. Han har också publicerat en lång rad debattartiklar i dagspressen. Han har varit fast kolumnist på Dagens Nyheters ledarsida och Svenska Dagbladets ledarsida.

